

Kasvatus ja koulutus

Toimintakertomus 2020

Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on Suomen suurin ja monipuolisin varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, lukio- ja ammatillisen koulutuksen sekä vapaan sivistystyön järjestäjä. Palvelemme vuosittain 140 000 helsinkiläistä yli 700 toimipaikassa 14 000 työntekijän osaamisella. Mahdollistamme elinikäisen oppimisen kaikille kaupunkilaisille.

Sisällys

1. Katsaus vuoteen 2020	4
2. Strategisten kärkihankkeiden toteuttaminen toimialalla	7
2.1. Kaupungin strategian mukaisten hankkeiden toteuttaminen.....	7
2.1.1. Mukana-ohjelma pureutuu syrjäytymisen juurisyihin ja edistää inklusiivista kasvatusta.....	7
2.1.2. Maahan muuttaneiden kotoutumiseen tukea uusilla tavoilla	10
2.1.3. Strategian liikkumishjelma aktivoi koulumatkoja, uudisti koulupihoja ja lanseerasi kiertävät liikuntareput	11
2.1.4. Hiilineutraali Helsinki loi uusia konsepteja ilmasto- ja ympäristökasvatukseen sekä kiertotalousosaamiseen.....	13
2.2. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan strategian toteuttaminen	15
2.2.1. Kielten opetus – monipuolisia kielivalintoja.....	15
2.2.2. Osallisuus – oppijat ja kaupunkilaiset mukana osallistumassa ja vaikuttamassa	16
2.2.3. Digitalisaatiohankkeet valmiiksi ja perusta kuntoon.....	18
2.2.4. Kansainvälisyys toteutui virtuaalisesti.....	19
3. Palvelukokonaisuudet vuonna 2020	22
3.1. Suomenkielinen varhaiskasvatus ja esiopetus – asiakasmäärä kasvoi ja asiakastyytyväisyys pysyi hyvänä	22
3.2. Suomenkielinen perusopetus – joustavuutta opetukseen, ketteryyttä koronan myötä	24
3.3. Lukiokoulutus Helsingissä – lukio-opiskelijoiden määrä jatkoi kasvuaan.....	26
3.4. Stadin ammatti- ja aikuisopistossa loikka verkkopedagogiikan hyödyntämisessä	27
3.5. Helsingin suomenkielinen työväenopisto – digiloikka kursseissa, luennoissa ja sisäisessä toiminnassa.....	30
3.6. Ruotsinkieliset palvelut – huomion kohteena hyvinvointi ja lasten liikkuminen.....	31
3.7. Oppilas- ja opiskelijahuolto – kiusaamisen ja väkivallan vastainen työ otti harppauksen eteenpäin.....	34
4. Tilat, turvallisuus, henkilöstö	37

4.1. Tavoitteena joustavat tilat ja yhteiskäytön lisääminen.....	37
4.2. Toimialan turvallisuudessa panostettiin viestintään	38
4.3. Henkilöstö – toimialalle henkilöstötutkimuksista erinomaiset tulokset.....	39
4.4. Talous 2020	43
5. Hallinto.....	50
6. Kasvatus- ja koulutuslautakunta	52
Liite 1: Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen tunnusluvut 2020	54

1. Katsaus vuoteen 2020

Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja Liisa Pohjolainen kertoo toimintavuodesta 2020.

Mistä asioista kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vuosi 2020 muistetaan?

Vuosi tullaan muistamaan koronasta ja sen aiheuttamista muutoksista. Siirryimme kouluissa keväällä parissa päivässä etäopetukseen ja aloimme hyödyntää digitalisaatiota ja teknologiaa paljon aiempaa laajemmin. Teimme muutamassa päivässä digiharppauksen pelkän loikan sijaan.

Olemme yksi niistä toimialoista, jotka olivat eniten tekemisissä koronaohjeistuksien ja niiden muuttumisen kanssa. Ohjeistuksien muuttuessa muokkasimme vuoden aikana toimintaamme uusiksi moneen kertaan. Oli vaihteita, kun linjasimme ohjeistuksia uusiksi päivittäin.

Vuoden aikana kasvatuksen ja koulutuksen toimialan merkitys ymmärrettiin selvästi sekä meillä sisäisesti, että yhteiskunnassa laajemmin. Me olemme yhteiskunnan peruspilari, jonka laadukas toiminta otettiin monelta osin itsestäänselvyytenä ennen pandemiaa. Me teemme todella merkityksellistä työtä.

Mitkä aiheet ja ilmiöt nousivat vuoden aikana keskusteluissa pinnalle?

Vuoden aikana etä- ja lähiopetuksen erot puhututtivat, koska pedagogiikka on toimintamme keskiössä. Mietimme, miten pystymme toteuttamaan opetuksen laadukkaasti myös etänä. Pandemian pitkittyessä esiin nousi etenkin toisella asteella oppimisen selvä kärsiminen etäopetuksen takia. Puhuttiin jopa oppimisvajeesta, joka on meille aivan uusi käsite.

Syksyllä lähti liikkeelle myös keskustelu lasten ja nuorten pahoinvoinnista ja koronan voimistamasta eriarvoistumisesta. Nuorten pahoinvointi lisääntyi selvästi sitä mukaa, kun etäopiskelu pidentyi. Mietimme, millä voisimme parantaa tilannetta ja teimme toimenpiteitä. Asia ei kuitenkaan ole pelkästään meidän ratkaistavissamme, vaan kyse on laajemmasta ilmiöstä.

Miten korona vaikutti kasvatuksen ja koulutuksen henkilökuntaan ja jokapäiväiseen työhön?

Kriisi työllisti meitä todella paljon. Meille kaikille tuli varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten omaa henkilökuntaa myöten paljon uusia tehtäviä perustoimintamme päälle. Toimintamme oli koko vuoden auki, eikä esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilökunta voinut siirtyä etätöihin ollenkaan. Keväällä, kun lapsia oli varhaiskasvatuksessa vähän, pystyimme auttamaan sosiaali- ja terveystoimea siirtämällä yli 200 varhaiskasvatuksen työntekijää avuksi hoivapalveluihin.

Etäopetus asetti selvästi painetta henkilöstöllemme, ja heidän jaksamisensa turvaamiseksi käynnistimme erilaisia toimenpiteitä, joiden avulla tilannetta arvioitiin jatkuvasti ja kuormitusta pyrittiin vähentämään.

Koulut ja päiväkodit, oppilaitokset, leikkipuistot ja työväenopistot olivat hyvin innovatiivisia jokapäiväisissä asioissa. Kukaan ei jäänyt niin sanotusti tuleen makaamaan, vaan henkilökunta kehitti toimintaa niissä puitteissa, mitkä heillä on käytettävissä.

Henkilökuntamme esimerkiksi toteutti strategiaamme koko kaupungista oppimisympäristönä kekseliäästi erilaisista rajoituksista huolimatta.

Mitkä olivat mielestäsi vuoden 2020 onnistumiset, mistä olet erityisen ylpeä?

Vaikka toimimme lähes koko vuoden kriisijohtamisen moodissa, sanoisin vuotta tuloksekkaaksi. Henkilöstömme venyi paljon, ja toimimme joustavasti ja asiakaslähtöisesti poikkeuksellisesta vuodesta huolimatta. Saimme myös kehitettyä toimintaamme pandemiasta huolimatta. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen vetovoima lähipalveluna parantui vuoden aikana, ja kehitimme yhtenäistä opinpolkua varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen ja siitä edelleen.

Toteutimme vuoden aikana toimintaamme ja strategiaamme liittyvän asiakaskyselyn, jossa keskimääräinen tyytyväisyys kasvatuksen ja koulutuksen palveluihin oli 5,6/7. Varhaiskasvatuksessa se oli peräti 6,3 ja perusopetuksessa 6,1. Poikkeusvuodelle tulos oli huikean hyvä.

Mittasimme myös henkilöstömme hyvinvointia Kunta10-kyselyllä ja kaupungin uudistumisen pulssi -kyselyllä, joista saimme niin ikään todella hyvät tulokset. Kuntakympeissä tuloksemme olivat kaupungin keskiarvoa parempia ja vastausprosenttimme oli korkea. Kaupungin uudistumisen pulssi -kyselyn tulokset olivat vastaavanlaisia. Myös siinä olimme kaupungin keskiarvoa parempia, ja itse asiassa aivan kaupungin parhaimmistoa. Molemmissa kyselyissä onnistuimme selvästi parantamaan tuloksiamme, mikä kertoo sekä hyvästä johtamisesta että hyvästä toimintakulttuurista.

Mitkä olivat vuoden 2020 suurimmat haasteet?

Haasteet nousivat paljon vuoden poikkeuksellisesta tilanteesta: lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen sekä henkilöstön jaksaminen. Yhdeksi haasteeksi nimeäisin myös viestinnän, enkä tarkoita tällä pelkästään viestintäyksikkömme tekemää työtä, vaan meidän jokaisen harjoittamaa viestintää. Jatkuvasti muuttuvien ohjeistuksien myötä toimivan viestinnän merkitys korostui, ja jouduimme miettimään sitä aivan eri tavalla kuin aiemmin. Meidän on tärkeää tavoittaa kaikki ja säilyttää viestinnän dialogisuus niin sisäisesti kuin huoltajien suuntaan. Kriisitilanteessa kuitenkin ohjeistuksien viestintä on usein poikkeuksellisen yksipuolista, eikä sille voi oikein mitään.

Miten digitaalisuus ja sen kehittäminen ovat näkyneet vuoden aikana?

Digiohjelmamme on ollut varsin kunnianhimoinen, ja vuonna 2020 saimme todeta, että onneksi on näin. Ottamamme digiharppaus erittäin nopealla aikataululla ei olisi ollut mahdollinen ilman digitaalisten järjestelmiemme parissa tehtyä aiempaa kehitystyötä. Nyt meillä oli harppaukseen tarvittavat valmiudet ja infrastruktuurikin pääpiirteittäin valmiina.

Digitaalisuudesta on tullut osa meidän jokapäiväistä tekemistämme. Olemme kouluttaneet opettajiamme teknologian hyödyntämiseen pedagogiikassa. Koronan myötä huomasi myös lukion verkkokurssien positiivisen vaikutuksen. Niiden suosio ja myös tarjonta kasvoivat vuoden 2020 keväällä moninkertaiseksi, ja ne helpottivat osaltaan opiskelijoiden etäopiskelua.

Haluan kiittää henkilöstöämme, oppijoita ja huoltajia hyvästä yhteistyöstä poikkeuksellisen vuoden aikana.

2. Strategisten kärkihankkeiden toteuttaminen toimialalla

2.1. Kaupungin strategian mukaisten hankkeiden toteuttaminen

2.1.1. Mukana-ohjelma pureutuu syrjäytymisen juurisyihin ja edistää inklusiivista kasvatusta

Mukana-ohjelman vuoden keskeisiä onnistumisia olivat lapsiperheiden varhainen tuki, kaikki mukana pitävä kasvatus ja koulutus sekä systeemisen muutoksen saaminen alkuun.

Vuonna 2018 käynnistetty Mukana-ohjelma on yksi vuosien 2017–2021 strategisista kärkihankkeista. Ohjelman tavoitteena on, että jokaisella lapsella ja nuorella on kaverisuhteita ja vähintään yksi turvallinen aikuinen elämässään. Tavoitteena on myös turvata jokaiselle nuorelle peruskoulun jälkeinen koulutus sekä se, ettei lapsuuden köyhyys määritä liikaa kenenkään mahdollisuuksia.

Järjestimme alkuvuodesta 2020 yhteensä 32 ohjelman toimenpidettä viideksi suuremmaksi teemaksi: mielekäs vapaa-aika, lapsiperheiden tuki, kasvatus ja koulutus, jotka pitävät kaikki mukana, toisen asteen koulutuksen suorittaminen ja työelämään siirtyminen sekä systeminen muutos. Kaikki toimenpiteet tähtäävät syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn ja pitkän aikavälin vaikuttavuuteen. Osa niistä koskee koko kaupunkia ja osa on kohdistettu suunnitelman mukaan erityisesti Mellunkylän, Kaarelan ja Malmin alueille.

Kohdennettua apua kuormittavaan arkeen

Lapsiperheiden ennaltaehkäisevän tuen palveluiden kehittäminen ja käyttöönotto on kuluneen kauden yksi onnistumisista.

Huhtikuussa käynnistimme koronasta ja poikkeusajasta huolimatta Perheen mukana -palvelun (Lapset SIB Helsinki), jossa lapsi saa pitkäaikaisen tukijan ja vanhempi puolestaan apua työllistymiseen tai kouluttautumiseen. Palvelu on tarkoitettu perheille, joiden 3–6-vuotiaalla lapsella on arkea haittaavia haasteita ja lapsen huoltajalla koulutus- tai työllistymistarpeita. Palvelu on käytössä Vuosaarissa ja Mellunkylässä, ja sen tuottavat SOS-Lapsikylän Perhekumppani sekä Diakonissalaitoksen Vamos. Hankkeen vaikuttavuutta seurataan vuoteen 2032 asti. Palvelu on toteutettu yhteistyössä kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan kanssa.

Myös Mitä kuuluu -toimintamallin käyttöönotto sujui onnistuneesti varhaiskasvatuksessa. Järjestimme aiheesta päiväkotien henkilökunnalle koulutusta, jonka tavoitteena oli auttaa perheiden kohtaamisessa ja oppia ohjaamaan perheitä tarvittaessa oikeiden palveluiden piiriin. Tämäkin malli on toteutettu yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa.

Kasvatus ja koulutus, jotka pitävät kaikki mukana

Toinen onnistuminen oli useista toimenpiteistä rakennettu teemakokonaisuus Kasvatus ja koulutus, jotka pitävät kaikki mukana. Vahvistimme vuoden aikana entisestään henkilökunnan osaamista esimerkiksi neuropsykiatrisesti oireilevien lasten tukemisessa, rasismiin puuttumisessa ja kielitietoisuuden lisäämisessä sekä ääriajattelun kitkemisessä.

Paransimme osana Me-koulukehittämistä yhteisöllisyyttä ja kodin ja koulun yhteistyötä järjestämällä Laakavuoren ala-asteen koulussa viikoittain yhteisöllisiä aamiaisia. Aamiaisilla perheillä oli mahdollisuus tavata koulun henkilökuntaa ilman valmiita rooleja ja jutella rennosti ilman ennalta määritettyä teemaa. Malmin peruskoulussa käynnistimme kahdeksas- ja yhdeksäsluokkaisille uudenlaisen valinnaisaineen, jossa tuetaan nuorten itsetuntoa ja opiskellaan elintärkeitä elämäntaitoja. Oppiminen tapahtuu liikunnan, keskustelun, itsereflektion ja ennen kaikkea oivaltamisen avulla.

Yhdessä kiusaamista ja rasismia vastaan

Helsinki, Vantaa, Espoo ja Kauniainen yhdistivät loppuvuodesta voimansa koulussa ja vapaa-ajalla tapahtuvaa kiusaamista ja väkivaltaa vastaan ja lanseerasivat Samalla puolella -kampanjan. Lisäksi jokaisella kaupungilla on käytössä omat työkalupakkinsa, joita koulut ja muut yhteisöt voivat hyödyntää. Helsingissä tämä kokonaisuus on kiusaamisen vastainen ohjelma nimeltä KVO13.

Kouluterveyskyselyssä on toistuvasti havaittu, että maahanmuuttajataustaiset oppilaat kokevat kiusaamista selvästi enemmän kuin muut. Maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelma on osa Mukana-ohjelmaa. Toiminnastamme maahanmuuttajataustaisten oppilaiden tukemiseksi kerrotaan tarkemmin kohdassa 2.1.2.

Mielekäs vapaa-aika kaikille

Yksi Mukana-ohjelman tärkeistä kokonaisuuksista on mielekäs vapaa-aika. Vapaa-ajan toiminta ja harrastaminen ovat lasten ja nuorten taitojen, itsetuntemuksen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen kannalta tärkeitä, ja ne ehkäisevät syrjäytymistä muun muassa poistamalla yksinäisyyttä ja auttamalla hahmottamaan tulevaisuuden koulutus- ja työuria.

Harrastamisessa on polarisaatiota, sillä osa lapsista harrastaa paljon ja osa ei ollenkaan. Mukana-ohjelman toimenpiteet etenkin Kaarelassa ja Mellunkylässä tuottivat uusia toimintamalleja, joilla harrastamattomat saadaan mukaan toimintaan, ja harrastuksissa pysyminen koetaan mielekkääksi.

Korona hankaloitti toimintaa

Koronapandemia vaikeutti huomattavasti useiden toimenpiteiden toteuttamista, ja monet asiat oli suunniteltava uudelleen. Peruskoulut ja toinen aste siirtyivät

keväällä historiallisesti etäopetukseen. Päiväkodeissa oli vain murto-osa lapsista. Harrastustoiminta jouduttiin keskeyttämään.

Koska lapset, nuoret ja perheet eivät olleet tavalliseen tapaan palveluissa, palvelun tarpeen tunnistaminen, palveluun ohjaus ja kohtaava toiminta vaikeutuivat huomattavasti. Useat toiminnot onnistuttiin kuitenkin siirtämään etäyhteyksiin ja yksittäisiin tapaamisiin. Uusina ammattinimikkeinä kouluvalmentajat ja monikieliset ohjaajat tarjosivat oppilaille tukea etäyhteydellä ja toimivat turvallisina aikuisina, joilla oli aikaa kuunnella. Kouluvalmentajia on nyt Helsingissä 20 ja monikielisiä ohjaajia 18.

Vaikutusten seuraaminen ja systeeminen muutos

Mukana-ohjelmassa vaikutetaan syrjäytymisilmiöön pureutumalla sen juurisyihin ja ennaltaehkäisemällä lasten ja perheiden vaikeuksien kasaantumista. Syrjäytymisen juurisyitä on haettu tutkimusperusteisesti. Ohjelmassa on seurattu toiminnan vaikutuksia lapseen ja nuoriin, ja esimerkiksi kouluvalmentajamallista, monikielinen ohjaaja -mallista sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen tunneista tehtiin vaikutusarvioinnit. Syrjäytymisen juurisyihin vaikuttaminen vaatii useiden vuosien seurannan, jotta pitkäaikaisiin vaikutuksiin päästään kiinni.

Syrjäytymisen ehkäisy on kaikkien kaupungin toimijoiden ja myös kaikkien kaupunkilaisten työtä. Ilman yhteistyötä ja vaikuttamista asiaan ei saada muutosta. Vuonna 2020 toimialojen yhteistyö konkretisoitui useiden toimenpiteiden käytännön toteutuksena. Esimerkkeiksi toimialojen välisestä hyvästä yhteistyöstä ja systeemisestä muutoksesta voi nostaa Perheen mukana -palvelun (Lapset SIB) käynnistymisen, Mitä kuuluu -mallin käyttöönoton, kaupungin yhteisen harrastamisen mallin rakentamisen sekä nuorten mielenterveyspalveluiden palveluketjun mallinnuksen.

Toimintamallit kaikkien hyödynnettäviksi

Mukana-ohjelman viestinnässä on keskitytty lasten hyvinvointia parantavan toiminnan tekemiseen näkyväksi. Uutisoimme useista onnistumisista, kuten koulupudokkuuden ehkäisemisestä, etäopetuksen sujumisesta, kiusaamisen ehkäisemisen eri menetelmistä, lukutaidon vahvistamisesta, maksuttoman harrastustoiminnan lisäämisestä ja ammatilliseen koulutukseen kiinnittymisestä.

Osana ohjelman viimeistä kokonaista vuotta järjestimme toimenpiteiden vetäjille ja muille toimialojen asiantuntijoille mallinnuspäivät, joiden tavoitteena oli mallintaa tekemistä niin, että se jäisi elämään myös ohjelmakauden jälkeen. Toimintamallit jaoteltiin kohderyhmittäin ikäryhmien mukaan ja koottiin verkkosivustolle, jossa ne ovat kaikkien hyödynnettävissä nyt ja tulevaisuudessa. Syrjäytymistä ehkäiseviä erilaisia toimintamalleja oli vuodenvaihteessa verkkosivustolla 30, ja lisää otetaan yhä vuonna 2021 vastaan.

Kokosimme myös toimenpiteiden toteuttajia ja palveluiden kehittäjiä kaikilta toimialoilta yhteen arvioimaan ohjelmakautta ja keskustelemaan siitä, miten viittä ydinteemaa olisi hyvä jatkaa ohjelmakauden jälkeen.

2.1.2. Maahan muuttaneiden kotoutumiseen tukea uusilla tavoilla

Myös maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelma on yksi strategisista hankkeista. Vuoden 2020 aikana loimme uusia toimintamalleja maahan muuttaneiden kotoutumisen tukemiseksi. Kokeilimme myös uusia tapoja neuvoa ja tukea ulkomaalaistaustaisia oppijoita ja heidän perheitään.

Maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelman (Make) päätavoitteena on taata kaikille helsinkiläisille yhdenvertaiset mahdollisuudet kasvatukseen, koulutukseen, työelämään ja yhteiskuntaelämään. Kolmivuotisessa Make-suunnitelmassa on kolme teemaa ja 28 toimenpidettä, jotka on yhdistetty 18 kokonaisuudeksi.

Verkostot ja toimintamallit avuksi toiminnan yhtenäistämässä

Yhtenä Maken tavoitteena on kehittää suomi tai ruotsi toisena kielenä (S2) -opetuksen, oman äidinkielen ja uskonnon opetuksen sekä valmistavan opetuksen laatua ja kielitietoisuutta.

Vuonna 2020 loimme S2-opetuksen ja valmistavan opetuksen opettajille verkostot vertaisosaamisen jakamiselle. Verkostoissa kehitettiin kielitietoisuuden opetuksen käytänteitä, lisättiin arviointiosaamista, tuotettiin tukimateriaaleja ja jaettiin osaamista. Perusopetuksessa kokeiltiin kielitietoista samanaikaisopetusta. Mallia tullaan laajentamaan uusiin kouluihin.

Saimme valmiiksi kotoutumisen tukimallin ja julkaisimme mallista käsikirjan. Mallin tavoitteena on tarjota varhaiskasvatukseen, esiopetuksen ja perusopetuksen henkilökunnalle työkaluja ja tietoa sujuvaan alkuun sekä yhdenmukaistaa toimipisteiden käytäntöjä maahan muuttaneen lapsen ja perheen vastaanottamisessa.

Teimme kuvauksen ruotsinkielisestä kotoutumispolusta ruotsinkielisille yksiköille laajempaa perehdyttämistä varten. Lisäksi tuotimme perheille Varhaiskasvatus tutuksi -oppaan, joka julkaistiin 11 kielellä.

Monikielistä neuvontaa ja yhteydenpitoa perheen kanssa

Perheiden kohtaamisissa oli noussut esille tarve yksilölliselle neuvonnalle. Uutena toimintatapana kokeilimme alueille jalkautuvaa pop up -neuvontaa yhdessä järjestöjen kanssa. Lisäksi käynnistimme englanninkielisen neuvonnan International House Helsingin kanssa ja järjestimme koulutuksia neuvontatoimijoille ja perheille. Kokeilujen kautta tavoitettiin yhteensä 101 asiakasta.

Jatkoimme Monikielinen ohjaaja -mallin käyttöä perusopetuksessa ja laajensimme pilottia varhaiskasvatukseen ja lukiokoulutukseen. Monikieliset ohjaajat antavat huoltajille tietoa suomalaisesta kasvatus- ja koulutusjärjestelmästä, päiväkodin ja koulun toimintatavoista sekä huoltajan

roolista oppijan opinpolun tukemisessa. Lisäksi ohjaajat avaavat muulle henkilökunnalle ulkomaalaistaustaisten perheiden tilannetta ja haasteita.

Vaikutusten arvioinnin perusteella malli täyttää sille asetetut tavoitteet ja parantaa merkittävästi kodin ja päiväkodin ja koulun yhteistyötä, lisää oppijoiden kiinnostamista päiväkotiin ja kouluun sekä lisää henkilökunnan osaamista.

Koulutusta kielitietoisuudesta, rasismista ja ulkomaisen osaamisen tunnistamisesta

Koulutimme kasvatuksen ja koulutuksen toimialan henkilöstöä kielitietoisuudesta ja sen pedagogisesta soveltamisesta, ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamisesta sekä rasismien tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta. Rasismien vastaisen koulutuksen tavoitteena oli lisätä henkilöstön valmiuksia tunnistaa rasismia ja puuttua siihen. Vuonna 2020 antirasismi-työpajoihin osallistui 371 toimialan työntekijää.

Tavoitteenamme on kouluttaa vuoden 2021 loppuun mennessä puolet toimialan henkilöstöstä. Vuoden 2020 loppuun mennessä teemojen mukaisiin koulutuksiin oli osallistuttu yhteensä 5 093 kertaa.

Pandemia lisäsi ohjauksen tarvetta ja aiheutti oppimisvajetta

Pandemia aiheutti oppimisvajetta ulkomaalaistaustaisille oppijoille ja lisäsi monikielisen ohjauksen tarvetta. Se vaikutti erityisesti varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja alkuopetuksessa oleviin lapsiin, valmistavan opetuksen oppilaisiin sekä niihin aikuisopiskelijoihin, joilla on heikko kielitaito.

Monikielisillä ohjaajilla olikin tärkeä rooli oppijoiden oppimisvajeen kuromisessa. Heitä tarvittiin myös kodin ja päiväkodin tai koulun yhteistyön tukemisessa sekä huoltajien apuna, jotta nämä pystyisivät paremmin tukemaan oppijoita.

2.1.3. Strategian liikkumisohjelma aktivoi koulumatkoja, uudisti koulupihoja ja lanseerasi kiertävät liikuntareput

Edistimme liikkumista varhaiskasvatuksessa henkilöstöä kouluttamalla, kannustamalla pyöräilyyn ja kierrättämällä liikkuvia reppuja päiväkodeissa. Perusopetuksessa uudistimme koulujen pihoja liikkumiseen aktivoiviksi. Toisen asteen koulutuksessa Liikkuva opiskelu -ohjelma laajeni lukioissa ja Stadin ammatti- ja aikuisopistossa.

Liikkumisohjelma on yksi Helsingin kaupungin kärkihankkeista, ja edistämme liikkumista erilaisten koulutusten, tapahtumien ja hankkeiden avulla. Tuotamme lisäksi erilaisia materiaaleja varhaiskasvatukseen, perusopetuksen ja toisen asteen opetuksen tarpeisiin.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan liikunnanohjaajat kävivät varhaiskasvatuksen toimipaikoissa järjestämässä koulutus- ja kehittämispäiviä, ja järjestimme myös

ulkopuolisten toimijoiden pitämiä koulutuksia. Lanseerasimme myös Liikkuvan repun, joka tulee kiertämään eri päiväkodeissa, aina viikon - kaksi kerrallaan. Reppu sisältää erilaisia teemallisia liikuntavälineitä ja niihin liittyviä pedagogisia ohjeita.

Jatkoimme Pyörällä päästään -kiertuetta ja hankimme lisää pyöräilykasvatukseen tarkoitettuja pyöriä sekä leikkipuistoihin että päiväkoteihin. Järjestimme lisäksi Pyörällä päästään -koulutuksia henkilökunnalle.

Toimitimme päiväkoteihin värikkäitä, esimerkiksi kämmenten ja jalkapohjien muotoisia lattiатеippauksia, joiden tavoitteena oli innostaa lapsia liikkunnalliseen leikkiin. Paketti sisälsi myös oppaan, miten lattiатеippejä voi hyödyntää. Saimme paljon positiivista palautetta: yksinkertainen tapa innostaa liikkumaan selvästi toimi.

Jatkoimme edellisvuonna käynnistettyä laajaa yhteistyötä Helsingin yliopiston Toimi ja Opi -tutkimushankkeen kanssa. Hankkeessa selvitetään ensimmäistä kertaa Suomessa motoristen ja matemaattisten perustaitojen kehittymistä ja vuorovaikutusta varhaiskasvatuksessa. Toimenpiteet olivat koronapandemian takia hetkittäin tauolla.

Käynnistimme päiväkotien henkilöstölle suunnatun LIVE-kehittämisverkoston. Verkostossa eri varhaiskasvatusalueilta tulevat osallistujat kertovat omissa päiväkodeissaan hyviksi havaituista keinoista edistää liikuntaa ja ideoivat yhdessä erilaisia toimenpiteitä liikunnan edistämiseksi koko kaupungissa. Lisäksi he toimivat liikkunnallisen toimintakulttuurin kehittämisen yhteyshenkilöinä omilla alueillaan.

Aktiivisempia koulumatkoja ja -pihoja

Edistimme Liikkumisohjelmaa perusopetuksessa aktivoimalla koulumatkoja, uudistamalla koulupihoja, kehittämällä Move!-mittauksia ja yhteistyötä huoltajien kanssa sekä käynnistämällä Jokaiselle lapselle ja nuorelle harrastus -hankkeen.

Aktivoimme koulumatkoja esimerkiksi kannustamalla pyöräilyyn ja parantamalla pyörien pysäköintiä. Jatkoimme myös edellisvuonna käynnistettyä koulupihojen kunnostamista liikkumiseen aktivoiviksi. Koulupihat uusittiin Hiidenkiven, Torpparinmäen ja Merilahden peruskouluissa sekä Kontulan, Ruoholahden, Kaisaniemen ja Snellmanin ala-asteen kouluissa. Ruotsinkielisistä kouluista pihauudistus toteutettiin Zacharias Topeliusskolanissa, Grundskolan Norsenissa ja Kronohagenissa. Lisäksi käynnistimme pitkäjänteisen suunnitelman pihojen kunnostamiseksi yhteistyössä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ja kaupunkiympäristön toimialan kanssa.

Yhteistyötä huoltajien kanssa tiivistettiin muun muassa käsittelemällä vanhempainilloissa liikkumista osana arkea. Toimitimme myös kouluille Anna arjen liikuttaa -materiaalia.

Liikkuva opiskelu -ohjelma laajeni

Toisen asteen koulutuksessa laajensimme Liikkuva opiskelu -ohjelman kaikkiin Helsingin kaupungin lukioihin. Lisäksi pilotoimme kevään aikana liikuntatutor-koulutusta.

Laajensimme Liikkuva opiskelu -ohjelmaamme Stadin ammatti- ja aikuisopiston (Stadin AO) kaikkien kampusten kaikkiin toimipisteisiin. Stadin AO liittyi myös SAKU ry:n Liikkuva amis -kehittämispolkuun, jossa liikkumista edistetään ammattialakohtaisesti.

Kysyimme kevätlukukauden päätteeksi hankkeessa mukana olevilta opettajilta arvioita onnistumisista ja kehittämiskohteista. Onnistuneimmiksi toimenpiteiksi nousivat välituntiliikunnan toteuttaminen, liikuntatilojen vapaa käyttö, liikuntatutor-toiminta ja opiskelijoiden osallisuus liikkumisen lisäämisessä sekä henkilökunnan tietoisuuden lisääminen Liikkuva opiskelu -toiminnasta. Kehittämiskohteiksi mainittiin oppituntien tauottaminen ja toiminnallisten opetusmenetelmien käyttö ja hyödyntäminen opetuksessa.

2.1.4. Hiilineutraali Helsinki loi uusia konsepteja ilmasto- ja ympäristökasvatukseen sekä kiertotalousosaamiseen

Vuonna 2020 keskityimme Kettu-, Kierre- ja HTH-konseptien luomiseen. Uudet toimintamallit vievät meitä kohti hiilineutraalia Helsinkiä vahvistamalla koulujen ja oppilaitosten ilmasto- ja ympäristökasvatusta sekä oppijoiden kiertotalousosaamista.

Helsingin kaupunkistrategian 2017–2021 tavoite on hiilineutraali Helsinki vuoteen 2035 mennessä. Ohjelman 147 suunnitellusta toimenpiteestä 17 kohdistuu kasvatukseen ja koulutuksen toimialalle. Keskeisimmät toimenpiteet liittyvät ilmasto- ja ympäristökasvatukseen vahvistamiseen sekä kiertotalousosaamisen kehittämiseen.

Kasvatukseen ja koulutukseen toimialalla tavoitteena on vahvistaa kestävästä kehityksen pedagogiikkaa. Vuoden 2020 aikana kehitimme oppijoille kestävästä tulevaisuuden opinpolun. Opinpolullaan kaiken ikäiset oppijat ovat kosketuksissa Hiilineutraali Helsinki -toimenpideohjelman sisältöjen ja kestävästä kehityksen teemojen kanssa omassa arjessaan ja opinnoissaan. Opinpolun perustana on ekososiaalisen sivistyksen arvopohja ja uudistava eli transformatiivinen oppiminen.

Opinpolku lähtee varhaiskasvatuksesta, jossa tutustutaan kestävästä elämäntapaan kettuperheen kanssa. Kettu-mallissa yhdistyvät ilmasto- ja ympäristökasvatus, tulevaisuudenlukutaito ja uutta luova oppiminen. Esimerkiksi Retki-ketun kanssa vahvistetaan luontosuhdetta, Taiteilija-ketun kanssa luodaan erilaisia tulevaisuuksia ja Keksijä-ketun kanssa tutkitaan kiertotaloutta. Malli kehitettiin yhdessä lasten kanssa, koska osallisuuteen ja vaikuttamiseen kasvaminen on toimialallemme keskeinen lähtökohta kaiken ikäisten oppijoiden

kanssa. Kettu-mallin koulutusmateriaalia käytettiin vuoden aikana myös perusopetuksen 1.–6.-luokilla.

Vuosiluokille 7–9 kehitimme yhdessä asiantuntijaopettajien kanssa kiertotalouteen ja hiilineutraaliin kuluttamiseen liittyvän Kierre-mallin. Mallissa yhdistyvät luonnonvaratietoisuus, ilmastoymmärrys, muotoilukasvatus ja uutta luova oppiminen.

Hiilineutraali Helsinki -toimenpideohjelma oli näkyvästi mukana myös toisen asteen opetuksessa. Lukioden kanssa kehitimme oppiainerajat ylittävän ilmastokokonaisuuden, jonka nimeksi tuli Hiilineutraali Helsinki -opintojakso. Tämä opintojakso tulee pakolliseksi kaikille ensimmäisen vuoden lukiolaisille elokuusta 2021 lähtien.

Ammatillisessa koulutuksessa aloitimme työskentelyn teemalla ”Kestävän tulevaisuuden ammattilaiset”. Tavoitteena on selvittää, miten hiilineutraalia Helsinkiä ja kestävää kehitystä voidaan edistää kaikissa koulutusohjelmissa. Esimerkiksi ravintola-alan ammattilaiseksi valmistuvat voivat vaikuttaa tuhansien ihmisten hiili- ja vesijalanjälkeen ruokalistojen suunnittelussa, ja rakennusalan ammattilaiset voivat edistää kestäviä ja energiatehokkaita ratkaisuja.

Kestävän kehityksen ruokalistoja, työelämätreffejä ja hankintoja

Hiilineutraalia Helsinkiä ja kestävää kehitystä edistettiin opetuksen ohella myös päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten muussa toiminnassa. Esimerkiksi koulujen ruokalistoilta vähennettiin punaista lihaa sisältäviä ruokia elokuun alusta alkaen, ja lukuvuoden aikana toteutettiin kauramaitokeilu. Kaupunkiympäristön toimiala teki laajan kierrätys selvityksen sekä päiväkotien, että koulujen tiloissa.

Vuoden aikana päivitimme toimialan ekotukihenkilörekisterin ja pyysimme puuttuvia yksiköitä nimeämään uudet ekotukihenkilöt. Uusille ekotukihenkilöille järjestettiin yhdessä kaupunkiympäristön toimialan kanssa ekotukihenkilökoulutuksia.

Puhtaan ja älykkään liiketoiminnan verkoston kanssa toteutimme kestävä tulevaisuuden työelämätreffit, johon kutsuimme mukaan opinto-ohjaajat ja yritys elämän edustajat. Treffien kautta lukio-opiskelijoille haluttiin mahdollistaa harjoittelupaikkoja ekologisesti kestävä liiketoiminnan parissa.

Uusia Vihreä Lippu -ympäristösertifikaatteja myönnettiin vuonna 2020 seitsemälle kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yksikölle. Ympäristösertifioituja kouluja, päiväkoteja ja oppilaitoksia on nyt yhteensä 37.

Lisäksi päiväkotien ja koulun hankinnat voidaan jatkossa tehdä entistä kestävämmiin perustein loppuvuodesta allekirjoitetun, kaupunkitasoisen haitallisten aineiden Green Deal -hankintasopimuksen myötä.

2.2. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan strategian toteuttaminen

2.2.1. Kielten opetus – monipuolisia kielivalintoja

Yhä useampi koulutulokas valitsi aloituskielekseen muun kuin englannin. Helsingin malli lukiolaisten tulevasta kieliprofiilista ja Nordiska skolanin suunnitelmat valmistuivat ja edistävät helsinkiläisten kielitaidon kehittymistä entisestään.

Helsingin kaupunkistrategiassa määritellyt tavoitteet ohjasivat kielten opetuksen kehittämistä vuonna 2020. Helsingin kaupunkistrategian tavoitteena on kehittää kaupunkilaisten kielitaitoa monipuolisesti. Tuemme strategian toteutumista niin, että tarjoamme oppijoille monipuolisen kielivalikoiman ja rohkaisemme valitsemaan monipuolisesti kieliä opinpolun eri vaiheissa.

Vuoden onnistumisia oli Helsingin mallin valmistuminen lukion uuden opetussuunnitelman mukaisesta kieliprofiilista. Jatkossa jokainen opiskelija tuottaa itselleen laajan ja monipuolisesti opiskelijan kielitaitoa kuvaavan kieliprofiilin. Opiskelijat keräävät kieliprofiiliinsa näytteitä omasta kielitaidostaan, tekevät itsearviointia omasta osaamisestaan sekä asettavat tavoitteita kielten oppimiselle. Valmista kieliprofiilia opiskelija voi käyttää vaikkapa esitellessään kielitaitoaan tulevalle työnantajalleen. Kieliprofiilin työstäminen kehittää lisäksi opiskelijoiden digi- ja viestintätaitoja.

Lähes 30 prosenttia lapsista aloitti muun kielen kuin englannin ensimmäisellä luokalla

Yksi tavoitteistamme on saada yhä useampi huoltaja pohtimaan koulunsa aloittavan lapsen ensimmäistä kielivalintaa ja valitsemaan rohkeasti myös muita kieliä kuin englanti. Tässä onnistuimme, sillä A1-kielten osalta muiden kuin englannin valintojen määrä kasvoi. Lähes 30 prosenttia lapsista aloitti jollain muulla kielellä. Suosituimmat vaihtoehdot englannin jälkeen olivat ranska, ruotsi, espanja ja saksa, minkä jälkeen tulivat kiina ja venäjä.

Kielten opetus järjestettiin koronapandemian takia osittain etäopetuksena, ja tämä toi oppimiseen omat haasteensa. Kielen oppimiselle keskeinen vuorovaikutus sekä kielen käytön harjoittelu poikkesivat lähiopetuksen mahdollisuuksista.

Kehittämistyötä kaksikielisen opetuksen tueksi

Vuonna 2019 käynnistetyn monikielisen, pohjoismaisen Nordiska skolan -koulun suunnittelutyö saatiin vuoden aikana valmiiksi. Esittelimme konseptin kasvatus- ja koulutuslautakunnalle, joka kannatti, että Nordiska skolanin perustaminen kirjataan seuraavaan kaupunkistrategiaan. Toteutuessaan Nordiska skolan on monikielinen koulu, jossa keskeistä on oppimisen ilo, uteliaisuus, kestävä kehitys ja kokeileminen.

Opetushallitus tuki vuoden aikana kielten opetuksen ja kaksikielisen opetuksen ja kasvatuksen kehittämistä rahoittamalla hankkeita 'Helsinki oppii kielillä' ja 'Kivaa kielten tunneille'. Kehitimme hankkeissa kaksikielistä opetusta ja tuotimme kielten oppimateriaaleja alkuopetukseen. Suunnittelimme hankkeiden toimintaa opettajien tarpeiden ja palautteiden pohjalta.

2.2.2. Osallisuus – oppijat ja kaupunkilaiset mukana osallistumassa ja vaikuttamassa

Toteutimme kaupunkilaisten äänestämiä OmaStadi-hankkeita, jaoimme kouluille Ruuti-rahaa ja otimme kaupunkilaiset mukaan palveluverkon suunnitteluun. Osallistu ja vaikuta -oppaamme neuvoo, miten päästä mukaan vaikuttamaan yhteisiin asioihin. Lisäksi paransimme osallisuuden mittaamista.

Kaupunki osoitti vuonna 2019 noin 4,4 miljoonaa euroa kaupunkilaisten ideoiden toteuttamiseen, ja kaupunkilaiset valitsevat toteutettavat hankkeet äänestämällä. Näistä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle ulottui viisi. Käynnistimme vuoden 2020 aikana kaikki edellisvuonna päätetyt OmaStadi-hankkeet.

Ensimmäinen hanke koski koululaisten toiveita Itä-Helsingin leikkipuistojen varustelusta, ja niiden mukaisesti hankimme puistoihin lisää liikuntavälineitä. Toisena hankkeena oli moderni soittotila, joka olisi kaupunkilaisten iltaikätyössä. Ryhdyimme toteuttamaan hanketta Pukimäenkaaren peruskouluun, ja saimme sen valtaosin toteutettua.

Kolmantena hankkeena avasimme eri puolilta kaupunkia viisi puukäsityöluokkaa kaupunkilaisten maksuttomaan iltaikätyttöön. Verstashanke saavutti suuren suosion. Verstasiin osallistui loka-marraskuussa yhteensä 350 kaupunkilaista, osallistumisjonoon jäi lähes saman verran, sillä jouduimme koronarajoitusten takia rajoittamaan verstaisten osallistujamääriä ja perumaan yhteensä 15 tilaisuutta. Jatkamme hanketta ensi tilassa.

Neljäntenä hankkeena oli saada kasvipohjaiset juomat päiväkoteihin ja kouluihin. Toteutimme hankkeen viidessä eri kohteessa, ja laajennamme sitä kaikkiin varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja toisen asteen yksiköihin vuoden 2021 aikana. Viides hanke oli 'bättre sopsortering i skolor', jossa toimitamme kierrätysastiat kaikkiin ruotsinkielisiin kouluihin. Hanke jatkuu vuoden 2021 aikana.

Uusi OmaStadi-prosessi käynnistyi syksyllä 2020. Kaupunki vastaanotti kaupunkilaisilta kaikkiaan 1 500 ideaa uusiksi hankkeiksi, ja niistä jatkoon valittiin 1 159. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa koskevia ideoita tuli yhteensä 83, joista jatkoon valittiin 71 ideaa. Ideoita työstetään konkreettisiksi ehdotuksiksi tammi-huhtikuussa, ja kaupunkilaiset äänestävät toteutettavat ideat lokakuussa 2021.

Ruuti-rahoilla yhteistä hyvää, kuten elokuvia oppitunneille

Ruuti-raha on osa Helsingin kaupungin osallistavan budjetoinnin kokonaisuutta. Se on koulujen oppilaille myönnettävä raha ja tarkoitettu yhteiseen hyvään. Rahan voi käyttää joko viihtyisyyttä edistäviin tai yhteishenkeä tukeviin tavaroihin, tai johonkin aineettomaan, kuten tapahtumiin tai retkiin.

Esimerkkinä Aleksis Kiven peruskoulu, jolle myönnettiin Ruuti-rahaa 2 697 euroa. Oppilailta kerättiin ideoita rahojen käyttöön, ja parhaista ehdotuksista äänestettiin. Koko koulun äänestyksen voitti ylivoimaisesti vuoden elokuvalisenssi, jonka myötä opettajilla on lupa näyttää oppitunneilla elokuvia. Lisenssin lisäksi rahoilla hankittiin koululle erilaisia välituntivälineitä.

Kaupunkilaiset mukaan palveluverkon suunnitteluun

Kaupunkilaisilla ja oppijoilla on lainsäädäntöön perustuva oikeus vaikuttaa ja osallistua. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen kuuluu Helsingin kaupunkistrategian tavoitteisiin. Konkreettinen esimerkki työstämme oli alkuvuonna toteutettu toimialan palveluverkon suunnittelu, jossa oli mukana 60 kaupunkilaista. Toimiala sai kaupunkilaisilta arvokasta palautetta, ja kaupunkilaisten näkemyksiä huomioitiin suunnittelutyössä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla näemme osallisuuden ennen kaikkea kuulluksi ja nähdyksi tulemisena. Oppijat, huoltajat ja henkilöstö ovat aktiivisesti mukana toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa, mikä edistää osallisuutta.

Julkaisimme oppijoille Osallistu ja vaikuta -oppaan, joka havainnollistaa erilaisia vaikuttamisen kanavia ja keinoja, pyrkien näin herättämään oppijoissa intoa tarttua asioihin ja muuttamaan epäkohtia. Opas on tehty yhteistyössä nuorten kanssa, ja se antaa vinkkejä myös oppilas- ja opiskelijakuntien hallitusten toimintaan.

Osallisuuden mittaamista näkyvämmäksi

Osallisuutta mitataan Helsingissä asukasosallisuuden strategiamittarilla, joka kuvaa asukasosallisuuden roolia palvelukokonaisuuksien kehittämisessä. Mittauksen osa-alueita ovat verkkokyselyt ja -keskustelut, digitaaliset vuorovaikutusalustat, yleisötilaisuudet, kokemusasiantuntijat, raatityöskentely, palvelumuotoilu ja yhteiskehittäminen.

Laajensimme tähän liittyvän tiedonkeruun hallinnosta kaikkiin varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toiseen asteen yksiköihin, jotta saamme näkyväksi työn, jota osallisuuden eteen meillä tehdään. Kaikkiaan järjestimme toimialallamme vuoden 2020 aikana yhteensä 3 256 yleisötilaisuutta, mukaan lukien vanhempainillat, 895 yhteiskehittämistilaisuutta sekä 724 verkkokyselyä ja -keskustelua huoltajille ja oppijoille. Suuri osa tilaisuuksista järjestettiin koronan takia virtuaalisesti.

2.2.3. Digitalisaatiohankkeet valmiiksi ja perusta kuntoon

Korona korosti digitalisaation tärkeyttä vuonna 2020. Aiemman kehitystyön myötä kertynyt osaamisemme auttoi kouluja ja oppilaitoksia siirtymään etäopetukseen jouhevasti. Kehitimme tietojärjestelmiä vastaamaan toimialan muuttuvaa toimintaa ja prosesseja aiempaa virtaviivaisemmiksi, automatisoiduiksi ja vakioituiksi.

Onnistuimme koulujen etäopetukseen siirtymisessä nopealla aikataululla hyvin. Tässä meitä auttoi neljän vuoden digitalisaatio-ohjelman tuoma osaaminen. Digitaaliset oppimisympäristöt olivat jo käytössä ja pystyimme jakamaan oppimiskäyttöön hankittuja tietokoneita niille oppilaille, joilla ei ollut tietokoneen käyttömahdollisuutta kotona. Etäopetuksen lisäksi myös muun työn siirtyminen etätöihin sujui hyvin.

Kunnianhimoisena tavoitteenamme oli käynnistää uusi digitalisaatio-ohjelma vuoden 2019 lopussa, mutta hanke jäi keväällä koronan jalkoihin. Edistimme toimialan digitalisaatiota aiemman ohjelman pohjalta viemällä siinä kesken jääneitä asioita eteenpäin.

Koronan äkillinen vaikutus talouteen vaati koko toimialaa priorisoimaan kehittämistyötä ja vaikutti myös digitalisaatioon ja tietojärjestelmien kehittämiseen. Tehokkaan talouskurin myötä meidän pitää myös jatkossa entistä tarkemmin varmistaa, että se mitä kehitetään, otetaan myös käyttöön.

Tietojärjestelmäkehitystyötä tehtiin etänä, ja tämä toi lisää hallinnollista johtamista ja joitain viivästymisiä. Saimme tärkeimmät helsinkiläisten arkea helpottavat kehityshankkeet, kuten esiopetuspaikan tarjoamisen proaktiivisesti ja koulutulokkaiden kouluun ilmoittautumisen sähköisen järjestelmän avulla kuitenkin vietyä eteenpäin suunnitellussa aikataulussa.

Keskeistä vuoden 2020 toiminnalle oli tietojärjestelmien kehittäminen toiminnan muutosten vaatimalla tavalla, konkreettisina toimina mainittakoon ICT-tuen konseptointi ja tietoliikenneverkkoprojektin vieminen loppuun. Edistimme myös Helsingin kaupungin digitaalisen perustan rakentamista määrittelemällä yhdessä muiden toimijoiden kanssa, mitä palveluita hoidetaan jatkossa yhteisen digitaalisen perustan kautta ja mitä toimialalta käsin.

Edellisvuonna käyttöön ottamamme koulujen keskitetty ICT-tuki ja yhteydenotot tiketöintijärjestelmän kautta olivat koko toimialalle iso muutos. Kysyimme palautetta uudesta tavasta toimia osana hallinnon palvelujen asiakaskokemuskyselyä. Muutos nähtiin valtaosin positiivisena, mutta joukossa oli niitä, jotka eivät uutta järjestelmää olleet tottuneet vielä käyttämään. Jatkamme tätä kehitystyötä.

Ilmoittautuminen, opetus ja IT-tuki entistä digitaalisemmaksi

Valmistelimme vuoden aikana perusopetukseen ilmoittautumista asiointin tietojärjestelmän ASTIn kautta. Jatkossa lapsen perusopetukseen ilmoittamisen voi tehdä kotona sähköisesti. Teimme valmistelutyötä myös esiopetuspaikan

tarjoamiseksi kaikille proaktiivisesti tekstiviestin kautta. Uusi tapa otettiin käyttöön menestyksekkäästi koko kaupungissa vuoden 2021 alussa, ja ASTIn kehittäminen jatkuu vuoden 2021 kärkihankkeena.

Kolmanneksi oppimisympäristöksi Microsoftin ja Googlen rinnalle kilpailutettu Itslearning-järjestelmä otettiin opettajien käyttöön syksyllä 2020. Saimme myös varhaiskasvatuksen ja koulujen infrakokonaisuuden kehittämisen vietyä loppuun. Uusi käyttäjänhallintajärjestelmä ei sen sijaan valmistunut ajoissa lukuvuoden alkuun, mutta otetaan käyttöön syksyllä 2021.

Kansainvälinen tekoälypohjainen oppimisanalytiikkahanke, jolla saralla olemme maailman kärkimaita, eteni suunnitelmien mukaan. Teimme hankkeeseen liittyvää kansainvälistä yhteistyötä virtuaalisesti.

Virtaviivaista, kokonaisvaltaista ja näkyvää

Keskeisenä kehittämishankkeenaamme oli prosessien automatisointi, vakiointi ja toimintatapojen kehittäminen. Keskeytimme toimialan keskeisimpiin tietojärjestelmiin liittyvien prosessien eli asiakasohjauksen, asiakasmaksujen ja työajansuunnittelun prosessien virtaviivaistamiseen. Lisäksi olimme mukana talouden VOS-prosessien eli valtionosuuslaskelmaprosessien kehittämisessä aiempaa sujuvammaksi.

Korona toi esiin tarpeen kokonaisvaltaiselle raportoinnin kehittämiseksi. Nykyisin tiedot ovat eri tietolähteissä. Jatkossa meidän on hyödynnettävä dataa nykyistä paremmin tiedolla johtamisessa, ja tämä oli toinen kehittämishankkeemme.

Kolmas keskeinen muutos edellisvuoteen oli tiekartan luominen Multiprimuksen kehittämiseksi. Tiekartta kuvaa, miten hyödynnämme nykyisiä tietojärjestelmiä tulevaisuudessa, ja miten niiden kehittäminen tehdään jatkuvaksi ja näkyväksi.

2.2.4. Kansainvälisyys toteutui virtuaalisesti

Vuonna 2020 edistimme kansainvälisyyttä arjessa ja teimme uusia avauksia maailmalle, nyt pääosin virtuaalisesti.

Kasvatuksen ja koulutuksen kansainvälisyystyö juontuu suoraan kaupunkistrategiasta. Lapsilla ja nuorilla kansainvälisyys rakentuu moninaisuudesta ja monikulttuurisuudesta. Haluamme myös jokaisen helsinkiläisen oppijan saavan kokemuksen kansainvälisestä yhteistyöstä. Näistä kansainvälisyyden lähtökohdista valmistelimme vuoden 2020 aikana kasvatuksen ja koulutuksen toimialan omaa kansainvälistymissuunnitelmaa, ja työ jatkuu.

Koronan takia kansainvälinen liikkuvuus ja leiritoiminta jouduttiin keskeyttämään keväällä 2020. Kun oppilaiden ja opettajien matkustaminen ei ollut mahdollista, yhteistyötä jouduttiin tekemään muilla tavoin. Eri koulutusasteilla ja varhaiskasvatuksessa oli tilanteesta huolimatta kuitenkin vuoden mittaan

käynnissä yhteensä 29 Erasmus+-hanketta, eli EU:n sisäisiä, oppilaitosten ja organisaatioiden välisiä yhteistyöhankkeita koulutuksen, nuorisotoiminnan ja urheilun saralla.

Kesällä julkaisimme englanninkielisen '38 stories of remote learning' -julkaisun, jossa henkilöstömme kertoi omista haasteistaan ja ratkaisuksistaan etäoppimiseen siirtymiseen liittyen.

Helsinki Education Week muutettiin virtuaaliseksi

Vuoden 2020 onnistumisiin kuului Helsinki Education Week, jonka toteutimme marraskuussa kolmatta kertaa yhteistyössä HundrED Innovation Summitin kanssa. Teemaviikon tavoitteena on tehdä näkyväksi helsinkiläistä kasvatus- ja koulutusosaamista ja saattaa yhteen kansainvälisiä huippuosaajia.

Jouduimme koronan takia muuttamaan aiemman Helsinki Education Week -konseptin täysin. Opettajat ja oppilaat järjestivät viikon aikana noin 200 tapahtumaa, tällä kertaa täysin virtuaalisesti. Hyvien kokemusten myötä tapahtumaa on suunniteltu järjestettäväksi jatkossakin osin virtuaalisesti.

Yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa

Vuoden mittaan kaupungin eri toimialojen välinen yhteistyö tiivistyi kansainvälisten asioiden koordinoitiryhmän myötä. Yhtenä kaupunkitason tavoitteena on yhteistyön kehittäminen kansainvälisten yritysten kanssa. Tämä konkretisoitui kansainväliseen yritys yhteistyöhön perustuvassa Helsinki Education Hubissa, jonka suunnittelussa olimme mukana ja joka sai hankerahoituksen vuonna 2020.

Olimme myös muiden pääkaupunkiseudun kuntien kanssa mukana suunnittelemassa Opetushallituksen kansainvälistä Children First -konferenssia, jonka teemana oli kestävä kehityksen mukainen varhaiskasvatus. Helsingissä keväällä pidettäväksi suunniteltu konferenssi jouduttiin kuitenkin koronan takia perumaan.

Osaamisellamme kysyntää ympäri maailmaa

Helsinki on maailman oppimispääkaupunki ja sen osaamiselle riittää kysyntää. Yhtenä tavoitteena vuodelle 2020 olikin määritellä vuoden aikana konsepti omalle koulutusviennille. Lisäksi kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti, että yksikkövierailut kasvatukseen ja koulutuksen toimialalle muuttuvat maksullisiksi. Koronan takia vierailut kuitenkin peruttiin tai ne muutettiin virtuaalisiksi, ja uudistustyö ja konseptointi jäi tällä saralla vielä kesken.

Aloitimme vuoden aikana yhteistyön Buenos Airesin kanssa, tavoitteenamme kehittää opettajien perus- ja täydennyskoulutusta, jolle Buenos Aires on perustamassa omaa yliopistoa. Hanke on Unescon rahoittama ja kaupunkien pormestareiden sopima, ja Helsingin yliopisto on hankkeessa mukana. Saimme hanketta edistettyä virtuaalisina workshoppeina ja webinaareina pandemiasta huolimatta.

Beijing Design Week on Aasian merkittävin muotoilufestivaali, jossa Helsingin piti olla teemakaupunkina vahvasti esillä, mutta tapahtumaviikko päätettiin siirtää vuodelle 2021. Valmistelimme kuitenkin jo nyt ensi vuoden teemoja yhdessä hankkeeseen valittujen oppilaitosten kanssa.

Useimmat kansainväliset seminaarit ja työpajat järjestettiin vuonna 2020 virtuaalisesti. Olimme mukana esimerkiksi Walesin opetussuunnitelman uudistuksessa ja vierailimme Venäjällä järjestetyssä seminaarissa kertomassa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toiminnasta. Microsoftin etäopetukseen pureutuvassa seminaarissa kerroimme, miten olemme järjestäneet toimintaamme pandemian aikana.

Keväällä 2020 liityimme European Forum of Technical and Educational Training -koulutusverkostoon. Lisäksi olemme pyrkineet vahvistamaan toimintaamme Eurocities-verkostossa. Loppuvuodesta haimme akkreditoitua toimijan asemaa Erasmus+-ohjelman Euroopan hankerahoitukselta.

3. Palvelukokonaisuudet vuonna 2020

3.1. Suomenkielinen varhaiskasvatus ja esiopetus – asiakasmäärä kasvoi ja asiakastyytyväisyys pysyi hyvänä

Saavutimme varhaiskasvatukselle ja esiopetukselle vuodelle 2020 asetetut tavoitteet, kehitimme yhteistyötä yksityisen varhaiskasvatuksen kanssa ja toteutimme organisaatiomuutoksen. Asiakastyytyväisyytemme pysyi edelleen hyvänä.

Varhaiskasvatuksen palvelujen käyttö Helsingissä noudatti vuoden 2020 aikana aiempien vuosien trendiä. Helsingin omien päiväkotien asiakasmäärä kasvoi, ja vastaavasti perhepäivähoidon asiakasmäärä laski. Kotihoidontukea saavien perheiden määrä väheni.

Koronapandemiasta huolimatta varhaiskasvatuksen palvelut pidettiin auki koko vuoden. Toiminnassa noudatettiin koronaohjeistuksia. Vuonna 2020 kaupungin suomenkielisissä päiväkodeissa oli 24 612 lasta ja suomenkielisessä perhepäivähoidossa 563 lasta. Vuoden aikana Helsinki lisäsi tilapaikkoja varhaiskasvatukseen 1 071 paikalla. Aamupäivätoimintaan osallistui 1 700 koululaista ja iltapäivätoimintaan 8 155 koululaista.

Organisaatiomuutos lähentää päiväkoteja ja kouluja

Toteutimme vuoden aikana organisaatiomuutoksen, joka astui voimaan vuoden 2021 alussa. Muutoksen myötä varhaiskasvatuksen alueet siirtyivät suurpiireihin, leikkipuistotoiminta osaksi varhaiskasvatuksen alueita ja koululaisten iltapäivätoiminta perusopetuksen palvelukokonaisuuteen.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyö on lähtenyt hyvin käyntiin jo aiemmin, ja olemme tehneet alueille toimivat yhteistyörakenteet päällikkö- ja yksikköesihenkilötasolla. Vuoden 2020 aikana rakenteita vietiin käytäntöön, tosin korona vaikutti osin niiden toteutumiseen.

Organisaatiomuutoksen myötä muokkasimme perusopetuksen kanssa opinpolkuja yhteneväiseksi. Täsmennämme yhteistyörakenteita suurpiiritasolla vuoden 2021 aikana.

Tavoitteemme toteutuivat sataprosenttisesti

Jokaisessa varhaiskasvatuksen lapsiryhmässä ja leikkipuistossa otettiin joulukuuhun mennessä käyttöön ryhmäportfolio-toimintamalli. Ryhmäportfolio auttaa suunnittelemaan ja dokumentoimaan toimintaa, eli se tuo näkyviin entistä paremmin toiminnan sisältöjä ja auttaa myös toiminnan arvioinnissa. Koulutimme päiväkotien johtajat, opettajat ja leikkipuistot mallin käyttöön.

Perehdytimme päiväkotien opettajat, leikkipuistojen ja perhepäivähoidon henkilöstön ilmiöpohjaiseen oppimiseen. Toteutimme varhaiskasvatuksessa alueittain kahden viikon ilmiöpohjaisen oppimisen jakson, joka sisälsi liikumista,

näin korona-aikana erityisesti ulkona ja lähiympäristössä. Jakso dokumentoitiin yhdessä lasten kanssa.

Käynnissä oleva uuden asioinnin tietojärjestelmän kehittämishanke ASTI eteni vuoden aikana suunnitellusti. Teimme ASTIn kehittämisessä yhteistyötä ICT-yksikön kanssa, ja keräsimme ja arvioimme aktiivisesti tietoa ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden pilottihankkeesta.

Työvoiman saatavuus on meille edelleen haaste, ja teimme vuoden aikana useita toimenpiteitä pätevän henkilöstön saamiseksi. Toimimme yhteistyössä kaupunkitasoisen rekrytointiin keskittyvän ryhmän kanssa, teimme tiivistä yhteistyötä yliopiston kanssa, kehitimme palkitsemiskulttuuria ja otimme käyttöön varhaiskasvatuksen sosionomi -nimikkeen.

Koemme tärkeäksi sitouttaa varhaiskasvatuksen opiskelijat jo opiskeluvaiheessa tuleviksi työntekijöiksi ja vahvistaa yhteistyötä yliopiston kanssa. Vuoden 2020 aikana olimme mukana Tutkivat ja kehittävät harjoittelupäiväkodit -hankkeessa. Hankkeen tavoitteena on kehittää varhaiskasvatuksen opiskelijoiden harjoittelua päiväkodeissa ja hanke onnistui hyvin, vaikka koronatilanne osin vaikeutti osallistumista harjoitteluun. Loimme hankkeen aikana harjoittelun käsikirjan ja kuvasimme video-opetusmateriaalia opiskelijoiden käyttöön.

Henkilökuntamme sai kiitosta asiakaskyselyssä

Toteutimme loppusyksystä yhdessä pääkaupunkiseudun muiden kuntien kanssa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen asiakaskyselyn lasten huoltajille. Kyselyssä oli mukana myös lapsille suunnattuja kysymyksiä. Saimme 10 456 vastausta. Varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen ollaan Helsingissä erittäin tyytyväisiä. Saimme kouluasteikolla 4–10 yleisarvosanan 8,9. Vastaajista 29 % antoi yleisarvosanaksi 10.

Vahvuksinamme kyselyssä korostuivat huoltajien kohtaaminen, lasten viihtyminen ja kaverisuhteet. Henkilökuntamme sai erikseen kiitosta niin huoltajilta kuin lapsilta. Lapset arvostivat vastauksissaan eniten kavereita, leikkimistä, retkiä ja jumppaa. Kehittämiskohteiksi nousivat tiedonsaanti ja viestintä, huoltajien ja lasten osallisuus, oppimisympäristöjen hyödyntäminen, lepoaikakäytännöt ja käytössä olevat piha-alueet.

Yksityiselle varhaiskasvatukselle oma yksikkönsä

Elokuun 2020 alussa toimialallamme aloitti erillinen yksityisen varhaiskasvatuksen yksikkö, jonka tehtävänä on huolehtia yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajien ohjauksesta, neuvonnasta ja valvonnasta. Aiemmin yksityistä varhaiskasvatusta hoidettiin osana muuta toimintaa.

Palveluntuottajille järjestetyissä tilaisuuksissa kävimme läpi pedagogiikan lisäksi läpi toiminnan järjestämiseen, varhaiskasvatuslakiin ja turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Tarjosimme heille myös mahdollisuutta osallistua esimerkiksi järjestämiimme tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskoulutuksiin.

3.2. Suomenkielinen perusopetus – joustavuutta opetukseen, ketteryyttä koronan myötä

Suomenkielisen perusopetuksen painopisteitä olivat joustavan oppimisen mahdollistaminen kaikille sekä koko kaupungin hyödyntäminen oppimisympäristönä.

Perusopetuksen oppilasmäärä Helsingissä kasvoi edellisvuodesta jälleen lähes tuhannella oppilaalla ollen 44 894. Erityisoppilaiden suhteellinen määrä kasvoi hiukan. Vuonna 2020 oppilaista 13,1 % oli erityisopetuksessa. Myös maahanmuuttajien määrä kasvoi hieman, ollen 22,7 %.

Tavoitteemme on, että jokainen helsinkiläinen oppija voisi käydä opinpolkunsu omassa lähikoulussaan. Tässä onnistuimme erittäin hyvin ja ylitimme asetetun tavoitteen: esimerkiksi 75 % erityisoppilaista opiskeli vuonna 2020 omassa lähikoulussaan.

Teetimme asiakastytyväisyyskyselyn toimialamme asiakkailta ja kolmen eri vuosiluokan oppilailla. Saimme kyselystä hyvät tulokset. Vastausten perusteella oppilaat ja huoltajat ovat tyytyväisiä kouluun ja opetukseen. Kolmasosa oppilaista ja neljäsosa huoltajista antoi kokonaistyytyväisyydessä parhaan arvosanan. Peruskoulujemme vahvuuksia ovat oppimisen tuki, turvallisuus, kodin ja koulun yhteistyö sekä opettajat ja opettajuus.

Henkilöstölle tehdyn Kunta10-kyselyn tulokset paranivat entisestään erityisesti johtamisen saralla. Panostuksemme oman esimiehen antamaan lähitukeen on selkeästi onnistunut. Työilmapiiri koetaan hyväksi, koronapandemian henkilöstölle tuomista lisätehtävistä huolimatta.

Kaikille sopivan koulun kehittäminen on vaatinut kouluissa toimintakulttuurin muutosta. Jokainen oppilas saa tarvitsemansa tuen omassa lähikoulussaan joustavin opetusjärjestelyin, joissa lähtökohtana on jokaisen oppilaan vahvuudet ja tuen tarpeet. Kouluille järjestettiin uutta toimintakulttuuria tukeva, henkilöstön osaamista ja koulun kehittämistä tukeva prosessi.

Hyödynsimme digitalisaatiota opetuksessa aiempaa enemmän. Pandemian myötä löysimme uudella tavalla ketteryyttä yllättävistäkin asioista. Henkilöstöllä on ollut valmiutta muutoksiin, ja nyt lähdemme tekemään ja kokeilemaan asioita aiempaa nopeammin.

Pandemia sai meidät pohtimaan toimintamallejamme yleisemminkin. Miten pystymme hyödyntämään saamiamme kokemuksia ja muuttamaan toimintaamme tarkoituksenmukaisemmaksi, kun pääsemme palaamaan normaaliin koulutyöhön? Esimerkiksi Teams-palaverit rehtoreiden kanssa ja Teamsin käyttö koulutuksessa ovat olleet tehokkaita ja säästäneet kaikkien aikaa.

Panostusta hyvinvointiin ja terveyteen

Lasten ja nuorten hyvin- tai pahoinvointi näkyi koulujen arjessa etenkin keväällä, kun kaikki olivat etäopetuksessa maaliskuun puolivälistä toukokuulle asti. Lähiopetukseen palaaminen paransi hyvinvointia, mutta ne, jotka ovat voineet aiemmin heikosti, voivat nyt entistä heikommin. Korona toi polarisaation entistä näkyvämmäksi.

Loimme vuoden aikana lasten ja nuorten hyvinvointiin yhteisiä toimintamalleja ja veimme hyvinvointia ja terveyttä edistävää HYTE-toimintaa eteenpäin yhdessä nuoris- ja liikuntatoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Toimialalle perustettu kriisiryhmä loi kouluille yhtenäisiä pelisääntöjä ja linjauksia esimerkiksi opetusjärjestelyihin ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

Opetuksen järjestäminen koronan vaatimin erityisjärjestelyin ja turvallisuusasioiden asettaminen pedagogisten asioiden edelle kuormitti sekä hallinnon että koulujen henkilöstöä. Pohdimme, miten ylläpidämme jaksamista, kun kanssakäyminen kollegojen kanssa oli hyvin rajattua ja miten saavuttaa pedagogiset tavoitteet rajoituksista huolimatta. Henkilöstön kanssa on pidetty tiiviisti yhteyttä etäyhteyksiä hyödyntäen kokouksien lisäksi epämuodollisilla yhteisöllisillä tapaamisilla, kuten aamukahveilla.

Jaioimme henkilöstölle koronaan liittyviä neuvoa ja ohjeistuksia Teams-tapaamisissa. Ohjeita ja materiaalia jaettiin verkossa Opehuone- ja Helmi-intran kautta, ja tutoropettajat, asiantuntijaopettajat ja tietohallinnon asiantuntijat antoivat tarvittaessa lisätukea.

Luovuutta kaupungin hyödyntämiseen oppimisympäristönä

Koulut lähtivät toteuttamaan koulu- ja aluekohtaisia kulttuuripolkuja systemaattisesti. Osa niistä toteutui normaalisti ja osa toteutettiin etänä. Kaupungin käyttäminen oppimisympäristönä vaati luovuutta ja joustavuutta korona-aikana sekä opettajilta että yhteistyökumppaneilta. Taideannista päästiin nauttimaan suhteellisen hyvin koko vuoden aikana: esimerkiksi Ateneum järjesti taidepajoja myös etänä, ja tokaluokkalaisten taideretket Kiasman kanssa toteutettiin verkon kautta. Syyskaudella museokäynnit olivat taas mahdollisia.

Kahdeksaluokkalaisten taidetestaajat-taidevierailut olivat katkolla keväällä, mutta jatkuivat perusopetuksen palatessa syksyllä lähiopetukseen. Myös kirjastonkäytön opastukset ja kirjavinkkien jakaminen 1.-, 3.- ja 7.-luokkalaisille olivat kevään etäopetusjakson aikana tauolla, mutta niitä jatkettiin syksyllä.

Kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisten Yrityskylä-toimintaa jatkettiin osin etänä, osin paikan päällä turvavälein. Uimataito on tärkeä kansalaistaito, ja uimaopetus kuuluu siten koulujen opetussuunnitelmaan. Oppilaat kävivät uimassa marraskuun loppuun asti.

Koulujen keskiviikkoiltapäivien kerhotoimintaa järjestettiin koulujen tiloissa vuoden loppuun asti, koronaohjeistuksen mukaisesti ja ryhmiä sekoittamatta. Ryhdyimme kehittämään harrastustoiminnan Suomen mallia: tavoitteena on

pilotoida mallia koulun tiloissa koulupäivän jälkeen tapahtuvaan, ulkopuolisten toimijoiden toteuttamaan lasten harrastustoimintaan yhdessä nuorisotoimen kanssa keväällä 2021.

Oppimistulosten arviointi siirtyi

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin oppimistulosarvioinneista kevään yhdeksäsluokkalaisten B-ruotsin arviointi peruttiin ja matematiikan taitojen arviointi siirtyi vuodella eteenpäin. Syksyllä kolmasluokkalaisten matematiikan sekä äidinkielen arviointi sen sijaan kyettiin toteuttamaan, ja sekä valtakunnallisia otoksia että Helsingin koko ikäluokan tuloksia odotetaan huhtikuussa 2021. Osallistuimme vuoden mittaan myös muihin, esimerkiksi eri OECD-maissa järjestettyihin arviointitutkimuksiin, joista odotamme tuloksia ja vertailutietoa oppimisemme tasosta.

Kahden koulun toteuttamaa vuosityöaikakokeilua jatkettiin lukuvuonna 2020–21, kun koulujen opettajat äänestivät kokeilun jatkamisen puolesta. Kokeilun arviointi tehdään keväällä 2021.

Jatkoimme suurten koulujen johtamisen kehittämistyötä ja koulutusta sekä lisäsimme johtamisresursseja (kaksi apulaisrehtorin virkaa) suuriin kouluihin.

Kehitysvammaisten ja autististen lasten iltapäivätoiminnan toteuttaminen siirtyi suunnitellusti syksyllä varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Samalla uudistimme toiminnan johtamisrakennetta siten, että myös kehitysvammaisten ja autististen oppilaiden iltapäivätoiminta on jatkossa kunkin koulun rehtorin alaisuudessa.

3.3. Lukiokoulutus Helsingissä – lukio-opiskelijoiden määrä jatkoivat kasvuaan

Jatkoimme työtä uuden opetussuunnitelman parissa. Lukiolaiset olivat vuoden aikana pitkään etäopetuksessa, ja pandemia nosti esiin huolen opiskelijoiden oppimisesta ja hyvinvoinnista.

Helsingin kaupungin lukioiden opiskelijamäärä jatkoivat kasvuaan. Suomenkielisissä kaupungin ylläpitämissä lukioissa opiskeli vuonna 2020 yhteensä 7 207 opiskelijaa. Kaupungin ylläpitämissä aikuislukioissa suomenkielisiä tutkinto-opiskelijoita oli yhteensä 476.

Vuonna 2020 Helsingin kaupungilla oli 11 suomenkielistä ja kolme ruotsinkielistä lukiota sekä yksi suomenkielinen aikuislukio. Helsingin aikuislukio ja Tölö gymnasiumin aikuiskoulutuslinja järjestävät lukiokoulutusta aikuisille.

Peruskoulun päättävästä ikäluokasta 60 prosentille on taattu opiskelupaikka lukiossa ja 40 prosentille ammatillisessa koulutuksessa. Vuoden 2020 yhteishaussa peruskoulun päättävistä 73 prosenttia haki ensisijaisesti lukioon.

Digitalisaatio otti suuren harppauksen myös lukioissa

Opetus ja opiskelu muuttuivat keväällä koronapandemian myötä etäopetuksesi ja -opiskeluksi. Meillä oli tähän hyvät valmiudet, ja etäopetukseen ja -työhön siirtyminen oli sujuvaa.

Koronapandemia nosti esille huolen opiskelijoiden oppimisesta ja hyvinvoinnista. Teimme opiskelijoille kyselyn etäopiskeluajasta, ja kyselyyn vastanneista lukiolaista selvä enemmistö koki oppineensa etäopiskellen huonommin kuin lähiopetuksessa. Opiskelukaverit ja lukioyhteisö ovat tärkeitä voimavaroja opiskelijoillemme, ja etäopiskelu lisäsi lukiolaisten yksinäisyyden kokemusta ja heikensi mielialaa. Järjestimmekin lisää tukiovetusta, tukikursseja ja työpajoja. Opiskelijahuollon vastaanotto siirtyi verkkoon.

Saimme järjestettyä sekä penkkarit että vanhojen tanssit helmikuussa normaalisti. Kevään ylioppilasjuhlat jouduttiin siirtämään koronan takia elokuulle. Syksyllä siirsimme kirjoituksiin valmistautuvat abiturientit uudelleen kokonaan etäopetukseen, jotta he eivät altistuisi koronavirukselle.

Työ uuden opetussuunnitelman parissa jatkuu

Jatkoimme vuonna 2019 käynnistettyä työtä lukion uuden opetussuunnitelman parissa. Uuden opetussuunnitelman perusteet julkistettiin marraskuussa 2020. Perusteissa määrätään esimerkiksi lukion eri oppiaineiden tavoitteista ja sisällöstä, opiskelun tuen järjestämisestä ja opiskelijan arvioinnista. Lukion oppiaineet perustuvat kuuteen laaja-alaisen osaamisen osa-alueeseen, joita ovat hyvinvointi, vuorovaikutus, monitieteisyys ja luovuus, yhteiskunnallisuus, eettisyys ja ympäristö sekä kansainvälisyys ja kulttuuri. Lukion kurssit muuttuvat opintopisteiksi.

Uusi opetussuunnitelma tulee voimaan vuoden 2021 elokuussa, ja jatkamme sen käyttöönottoon liittyvää valmistelua. Meidän tulee esimerkiksi ratkaista, miten oppivelvollisuuden laajenemiseen liittyvä valvonta ja seuranta järjestetään.

Tavoitteenamme on jatkossa tiivistää yhteistyötä sekä Helsingin työväenopiston, että Stadin ammatti- ja aikuisopiston kanssa niin, että lukioidemme verkkotarjonta olisi auki myös näiden oppilaitosten opiskelijoille.

3.4. Stadin ammatti- ja aikuisopistossa loikka verkkopedagogiikan hyödyntämisessä

Panostimme Stadin ammatti- ja aikuisopistossa verkkopedagogiikkaan ja kehitimme pedagogista johtamista. Lisäksi edistimme yhteistyötä työelämän kanssa.

Stadin ammatti- ja aikuisopistossa (Stadin AO) voi opiskella lähes 30 eri tutkintoon ja hankkia osaamista yli 50 ammattiin. Opistossamme opiskeli vuoden 2020 aikana noin 17 000 nuorta ja aikuista 14 eri toimipaikassa eri puolilla

Helsinkiä. Erityisopiskelijoita näistä opiskelijoista oli 14 prosenttia ja vieraskielisiä 43 prosenttia.

Verkkopedagogiikkaa, digitukea ja virtuaaliset valmistujaiset

Koronapandemia siirsi henkilökunnan keväällä kotitoimistoille etätöihin. Testasimme etäjohtamisessa erilaisia hybridimalleja, jolloin osa osallistujista oli mukana paikan päällä ja osa etänä. Osallistimme henkilöstöä myös erilaisissa viikko- ja kuukausipalavereissa. Saimme tilaisuuksista positiivista palautetta, ja niiden osallistumisprosentti kasvoi merkittävästi koronaa edeltävään aikaan verrattuna. Syksyllä henkilökunnalle tehdyn Kunta10-kyselyn tulokset parantuivat haastavasta vuodesta huolimatta.

Panostimme verkkopedagogiikkaan ja tarjosimme poikkeusoloista johtuen paljon digitukea opettajille. Olimme perustaneet vuonna 2018 oman digitiimin, ja sen tuki sekä tiimin julkaisema Etäopetuksen ABC -ohjeistus sujuvoittivat siirtymistä etätöihin merkittävästi.

Otimme poikkeusolojen takia opetuksessa käyttöömmme niin sanotun painopistesuunnitelman. Mallissa opiskelijoiden määrää etäopetuksessa ja lähiopetuksessa voidaan vaihtaa ketterästi painopisteestä toiseen, kun koronarajoitukset muuttuvat nopealla aikataululla.

Järjestimme koronasta johtuen myös historiamme ensimmäiset virtuaaliset valmistujaiset. Saimme pilottina toimineista kaksista ensimmäisistä virtuaalivalmistujaisista paljon positiivista palautetta, ja suunnitelmisamme on järjestää niitä myös jatkossa.

Sote-alan opiskelijat osallistuivat koronatalkoihin, eli opiskelijoitamme värvättiin kesken opintojen terveydenhuollon töihin auttamaan kevään koronakriisissä.

Pedagogisen johtamisen kehittäminen jatkui

Jatkoimme vuoden aikana pedagogisen johtamisen kehittämistä, jossa oli kolme keskeistä teemaa:

1. Stadin AO:n strateginen johtaminen
2. Koulutuspäälliköiden johtaminen ja kampusten yhdessä johtaminen
3. Muutosten, kehittämisen ja kehittymisen johtaminen koko organisaatiossa

Järjestimme kerran kuukaudessa JohtoBoostereita, joissa keskityimme esimerkiksi positiiviseen johtamiseen, ennakoitukarttatyöskentelyyn, johtajan vuorovaikutusosaamiseen ja tulevaisuuden työelämäosaamiseen.

Järjestimme rehtoreille Job Shadow -valmennuksen, jonka aikana ulkopuoliset johdon konsultit muun muassa tarkkailivat rehtoreita työssään. Valmennus sisälsi sekä henkilökohtaisia valmennuksia että ryhmävalmennuksia. Mukana olivat kaikki Stadin AO:n rehtorit. Valmennus kehitti etenkin tiimissä toimimista.

Panostimme henkilökohtaiseen kehittämiseen

Jatkoimme henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) kehittämistä panostamalla erityisesti opettajien HOKS-osaamisen parantamiseen. Kehitimme Alhoks-järjestelmää ammatillisen koulutuksen monitoimityökaluksi. Järjestelmä perustuu tekoälyn hyödyntämiseen ja se on avuksi sekä opiskelijoiden, opettajien että johdon työssä.

Suosimme opinnoissa jatkuvan haun ja valmistumisen menetelmää, jossa kohtaamme hakijan henkilökohtaisesti ja varmistamme hänen opiskeluedellytyksiään. Aloitamme tavoiteltavan tutkinnon suunnittelun jo hakeutumisvaiheessa. Kohtasimme jatkuvan haun puitteissa vuoden aikana yhteensä 4 442 hakijaa. Heistä 60 % hyväksyttiin koulutukseen.

Osana Alhoks-kehittämistyötä toteutimme opiskelijoillemme suunnatun mobiilikyselyn, jonka tavoitteena oli saada entistä reaaliaikaisempaa tietoa opiskelijoiden etenemisestä ja parantaa opiskelijoiden saaman tuen kohdentamista oikea-aikaisesti. Kysely lähetettiin kaikkiaan 8 336 opiskelijalle ja tulosten mukaan opiskelijat kokivat oppivansa vaikeitakin ammattiin liittyviä asioita ja saavansa opettajilta/työpaikkaohjaajilta riittävästi tukea ja apua.

Amis-palautteen vastausprosentti nousi 67 prosenttiin. Vastaajat kokivat oppimisympäristön turvalliseksi ja arvostivat erityisesti sitä, että opintojen aloittaminen sujui sopivassa aikataulussa.

Systemaattista yhteistyötä työelämän kanssa

Vuonna 2020 meillä oli käynnissä kaikkiaan 28 kehittämishanketta. Hankkeissa keskityimme muun muassa ydinprosessiemme kehittämiseen eli HOKS-osaamisen ja työelämässä oppimisen sekä pedagogisen johtamisen kehittämiseen. Ulkoisen rahoituksen hankkeiden volyymi oli vuonna 2020 yli 5 miljoonaa euroa.

Käynnistimme vuoden aikana Työtutkan, jossa on edustajia sekä työelämästä että oppilaitoksista. Sen tavoitteena on vastavuoroisten, strategisen tason kumppanuuksien rakentaminen työelämän edustajien kanssa sekä toiminnan laadun jatkuva parantaminen. Haluamme myös tukea opiskelijoiden pääsyä työelämään. Seuraamme kumppanuussopimusten määrää ja laatua säännöllisesti Työtutkan ohjausryhmässä, työelämäverkostoissa, rehtorikokouksessa ja esimiestiimeissä.

Olimme myös mukana työllisyyden kuntakokeilussa, jolla pyritään vahvistamaan Helsingin työllisyyskehitystä.

Myllypuron uusi kampus aukeaa 2023

Jatkoimme Myllypuroon vuonna 2023 aukeavan uuden kampuksen suunnittelutyötä. Uuden toimipaikan rakentaminen aloitetaan vuonna 2021.

Yhteinen kampusalue mahdollistaa ammattiopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyön. Stadin AO:n ammattiilukio toimii jo nyt Metropolia ammattikorkeakoulun kampuksella. Stadin AO:lta kampukselle sijoittuu rakennusalan koulutus.

3.5. Helsingin suomenkielinen työväenopisto – digiloikka kursseissa, luennoissa ja sisäisessä toiminnassa

Helsingin työväenopistossa uusittiin opetussuunnitelma ja Ilmonet-järjestelmä. Otimme vuoden aikana merkittävän harppauksen digitalisaatiossa lisäten merkittävästi verkkokurssien määrää.

Tarjosimme vuonna 2020 Helsingin työväenopistossa kaupunkilaisille yhteensä 106 952 tuntia opetusta yli 5 100 kurssilla. Kursseillamme ja luennoillamme oli vuoden aikana 82 452 osallistujaa.

Osallistujamäärät pysyivät koronapandemian aiheuttamista rajoituksista huolimatta edellisvuoden tasolla. Tämä johtui eritoten verkkokurssien ja -luentojen voimakkaasta kasvusta. Tavoitteenamme vuodelle 2020 oli kasvattaa verkkokurssien määrää 20 prosenttia. Ylitimme tavoitteen koronapandemian takia moninkertaisesti. Tarjosimme vuoden aikana verkossa 1 650 kurssia sekä verkkoluentoja ja striimattuja luentoja. Hyödynsimme digitalisaatiota myös sisäisessä toiminnassamme.

Helsingiläiset olivat palveluihimme erittäin tyytyväisiä. Syksyllä 2020 toteutetussa asiakaskokemuskyselyssä saimme asteikolla 1–7 asiakastyytyväisyyden keskiarvoksi 6,08. Kyselyyn tuli 6 694 vastausta. Myös työntekijämme olivat tyytyväisiä. Henkilöstön Kunta10-kyselyn tulokset nousivat merkittävästi, ja kaikki saamamme arvosanat olivat yli kaupungin keskiarvon.

Etäopetukseen siirtymistä haastoi erityisesti se, että työväenopistossa opettajilla ja opiskelijoilla ei ole samalla tavalla omia tietokoneita eikä oppilaitostunnuksia kuin muissa oppilaitoksissa. Panostimmekin normaalia enemmän IT-tuen tarjoamiseen sekä opettajille että opiskelijoille.

Työväenopiston opetussuunnitelma uudistui

Kaupunkilaisten muuttuvat oppimistarpeet ja kaupungin väestörakenteen muutos vaativat meiltä sekä opiston opetuksen kohdentamista uudelleen, että uusien kohderyhmien määrittelyä. Myös opetuksen digitaalisuuden kehitys, vapaan sivistystyön opintojen arviointi ja osaamisen tunnustaminen sekä verkko-opetus ovat muuttaneet opiston opetusta ja sen toteuttamista.

Valitsimme uuteen opetussuunnitelmaamme neljä pääteemaa: moninaisuuden huomioiminen, kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen, demokratian ja aktiivisen kansalaisuuden tukeminen sekä kestävä kehitys ja ilmastonmuutoksen hillintä. Nämä pääteemat ohjaavat opetuksen ja toiminnan suunnittelua koko opistossa seuraavina vuosina.

Uusi opetussuunnitelma hyväksyttiin kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielisessä jaostossa kesäkuussa ja otettiin käyttöön elokuun alussa.

Yhtenäinen pedagoginen linja tasavertaistaa tarjottavaa opetusta ja tukee opettajan itsenäistä työtä. Työväenopistossa opettaa vuosittain yli 800 tuntiopettajaa, joten yhteisten pedagogisten tavoitteiden laatiminen on tärkeää.

Maahanmuuttajakoulutus laajeni ja kehittyi

Laajensimme ja kehitimme maahanmuuttajakoulutusta monin tavoin. Saimme uutta hankerahoitusta luku- ja kirjoitustaidon ja maahanmuuttajakotivanhempien opetukseen.

Jatkoimme vuonna 2019 käynnistettyä HAKEVA-hanketta, jonka tarkoitus on kehittää aikuisten digi- ja perustaitoja. Erityisinä kohderyhminä hankkeessa ovat toisaalta oppimisvaikeuksia kokevat henkilöt ja toisaalta maahanmuuttajataustaiset henkilöt.

Vuoden aikana sekä maahanmuuttajakotiäideille ja -isille suunnattu Kotiva-toiminta että vertaisryhmätoiminta siirtyivät Stadin ammatti- ja aikuisopistosta Helsingin työväenopiston alaisuuteen. Kotiva-toiminnassa kotiäitien ja -isien opiskellessa suomen kieltä lapsilla on omaa toimintaa leikkipuistoissa. Vertaisryhmätoiminnassa somalin- ja arabiankieliset ohjaajat auttavat maahanmuuttajia toimimaan yhteiskunnassa.

Uusia tapoja ilmoittautua ja osallistua

Uudistimme vuoden aikana kurssi-ilmoittautumisiin käyttämämme Ilmonet-järjestelmän. Panostimme uudistuksen yhteydessä kurssien kuvauksiin. Kävimme läpi oppimistavoitteita ja tarkistimme, että tavoitteet käyvät ilmi kurssikuvauksesta.

Jatkoimme Opistossa tapahtuu -hanketta, jonka tavoitteena on nostaa opistomme järjestämien tapahtumien profiilia. Perustimme vuoden aikana tapahtumatyöryhmän ja kehitimme tapahtumatoimintaa.

Vuoden aikana uudistimme myös Helsinginkadulla sijaitsevan Helsingin työväenopiston Opistotalon aulatilat. Talo toimii nyt paremmin opiskelu- ja tapaamistilana.

3.6. Ruotsinkieliset palvelut – huomion kohteena hyvinvointi ja lasten liikkuminen

Tjänsterna på svenska – välbefinnande och barnens rörlighet i fokus

År 2020 hade stadens svenskspråkiga daghem och familjedagvårdsplatser i snitt 2 216 barn. Antalet elever inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Helsingfors ökade med 162 från året innan och uppgick till 3 892 i slutet av

året. Antalet studerande inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen minskade med ett par tiotal till 1 281.

Välbefinnande lyftes fram som ett centralt fokusområde inom tjänsterna på svenska år 2020. Särskild uppmärksamhet ägnades åt att öka rörligheten bland barnen.

Livslångt lärande förblev utgångspunkten för småbarnspedagogiken och undervisningen på svenska. Vi vill att smidighet är utmärkande för övergångsskedena i undervisningen, såsom vid övergången från småbarnspedagogiken till den grundläggande utbildningen och därefter till gymnasiet. I vår verksamhet satsade vi särskilt på rörligheten bland barnen.

Prioriteringarna inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen var de samma som inom undervisningen på finska. Inom den grundläggande utbildningen gjorde vi framsteg med modellen för den inklusiva skolan: vårt mål var att också de elever som behöver undervisning och stöd på svenska erbjuds service i sin närskola. Arbetet gav resultat. Dessutom fortsatte planeringen och bedömningen av individuella lärtigar.

Tack vare en del pedagogiska ändringar kunde bedömningssätten utvecklas. Vi utnyttjade självbedömning på ett allt mångsidigare sätt. Vi involverade föräldrarna i till exempel lärandesamtalen mellan lärarna, föräldrarna och barnen.

Vi förde språkprogrammet framåt och fick fler språktimmar i början av den grundläggande utbildningen. Undervisningen i det första främmande språket, som för svenskspråkiga elever är finska, kunde starta tidigare. Så var fallet också för undervisningen i engelska.

Vikten av bland annat S2-språket, dvs. svenska som andra språk, betonades fortsättningsvis. Vår personal deltog i fortbildningar kring ämnet. Det är viktigt att satsa på integreringen av dem som har flyttat till Helsingfors annanstans ifrån och att kunna erbjuda tjänster på svenska också för personer med en annan kultur och ett annat språk. På Arbis, dvs. det svenska arbetarinstitutet i Helsingfors, innebar det här till exempel mer resurser för utbildningsprogrammet för invandrare och möjligheten att öka antalet studerande som följd.

Inom utbildningen på andra stadiet satsade vi på arbetet att ta fram en ny läroplan som tas i bruk i gymnasierna nästa höst. Vi beslutade att alla svenska gymnasier ska övergå från ett system med fem perioder per år till ett fyraperioderssystem. Syftet är att åstadkomma kontinuitet och skapa förutsättningar för en lugnare studietakt, som torde lägga grunden för ökat välbefinnande. Samtidigt underlättas planeringen av temastudier och den ämnesöverskridande undervisningen.

Välstående personal trots viss belastning

Det är fortsättningsvis svårt att hitta behörig personal inom den grundläggande utbildningen och särskilt inom småbarnspedagogiken på svenska.

Undervisnings- och kulturministeriet samt universiteten uppmärksammades på behovet av mer utbildning.

Coronan belastade alla. Pandemin ledde till ett ökat behov av att sörja för barnens och de ungas välbefinnande och för att lärarna och förvaltningens personal orkar i det rådande läget.

Den digitala inläringen och undervisningen tog ett språng framåt under året. Det var oundvikligt i och med att skolorna, gymnasierna och Arbis övergick till distansundervisning med anledning av coronan. Bland kursdeltagarna på Arbis finns äldre, som kanske ibland kan uppleva att utvecklingen är hisnande.

Vi fick utmärkta resultat för alla tjänster på svenska i Kommun10-enkäten. Vi är mycket stolta över resultaten – särskilt när den bristande tillgången till svenskspråkig personal och personalens ork har tidvis varit en utmaning.

Hyvinvointi nousi ruotsinkielisten palvelujen keskeiseksi painopistealueeksi vuonna 2020. Lasten liikkumisen lisäämiseen kiinnitettiin erityistä huomiota.

Vuonna 2020 kaupungin ruotsinkielisissä päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa oli keskimäärin 2216 lasta. Ruotsinkielisessä perusopetuksessa olevien oppilaiden määrä Helsingissä kasvoi edellisvuodesta 162 oppilaalla ollen vuoden lopussa 3892 oppilasta. Ruotsinkielisten lukio-opiskelijoiden määrä väheni parilla kymmenellä 1281 opiskelijaan.

Elinikäinen oppiminen pysyi ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen lähtökohtana. Haluamme, että opetuksen nivelvaiheet, kuten siirtyminen varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja edelleen lukioon, sujuivat mahdollisimman jouhevasti. Toiminnassa panostimme erityisesti lasten liikkumiseen.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen painopisteet olivat samat kuin suomenkielisessä opetuksessa. Perusopetuksessa veimme inklusiivisen koulun mallia eteenpäin ja edistimme sitä, että myös ruotsinkielistä opetusta ja tukea tarvitsevat oppilaat saavat palvelua lähikoulussaan. Jatkoimme yksilöllisten opinpolkujen suunnittelun ja arvioinnin edistämistä.

Arvioinnin tavat kehittyivät pedagogisten muutosten myötä. Hyödynsimme itsearvioinnin keinoja entistä monipuolisemmin. Osallistimme vanhempia esimerkiksi opettajien, vanhempien ja lasten kesken käytyihin lärande samtal -keskusteluihin.

Kieliohjelma eteni ja saimme lisää kielitunteja perusopetuksen alkuun. Ensimmäisen vieraan kielen, eli ruotsinkielisille suomen kielen, opetus voitiin aloittaa aikaisemmin. Samoin englannin kielen opetus voitiin aloittaa aiemmin.

S2-kieli, eli suomi toisena kielenä, oli edelleen yksi ruotsinkielisen opetuksen painopisteistä. Henkilöstömme osallistui aiheesta järjestettyihin koulutuksiin. On tärkeää panostaa muualta muuttaneiden integroimiseen ja kyetä tarjoamaan palveluja ruotsin kielellä myös niille, joilla on toinen kulttuuri ja kieli. Ruotsinkielisen työväenopiston Arbiksen puolella tämä näkyi esimerkiksi siinä, että saimme lisää resursseja maahanmuuttajien koulutusohjelmaan ja sen myötä mahdollisuuden lisätä opiskelijoiden määrää.

Toisen asteen koulutuksessa panostimme uuden, vuoden 2021 syksyllä käyttöön otettavan lukioiden opetussuunnitelman työstämiseen. Päätimme, että siirrymme kaikissa ruotsinkielisissä lukioissa neljän vuotuisen jakson järjestelmään viiden sijaan. Haemme muutoksella jatkuvuutta ja rauhallisempaa tahtia, jonka uskomme tuovan lisää hyvinvointia. Samalla teemaopiskelujen ja ainerajat ylittävän opetuksen suunnittelu helpottuu.

Henkilöstö voi hyvin, mutta kuormittuu

Ruotsinkieliseen perusopetukseen ja etenkin varhaiskasvatukseen on edelleen vaikea löytää pätevää henkilökuntaa. Veimme lisäkoulutuksen tarpeesta viestiä opetus- ja kulttuuriministeriöön sekä yliopistoihin.

Korona kuormitti kaikkia. Pandemia korosti tarvetta huolehtia paitsi lasten ja nuorten hyvinvoinnista, myös opettajien ja hallinnon väen jaksamisesta.

Digitaalisen oppimisen ja opettamisen kehitys oli vuoden aikana nopeaa. Se oli myös väistämätöntä, kun koulut, lukiot ja Arbis siirtyivät koronan myötä loppuvuodeksi etäopetukseen. Arbiksen kursseille osallistuu keskimäärin paljon myös iäkkäämpää väkeä, joille kehityksen vauhdissa mukana pysyminen on välillä haastavaa.

Saimme Kunta10-kyselystä erinomaiset tulokset kaikista ruotsinkielisistä palveluista. Olemme tuloksesta kovin ylpeitä, etenkin kun ruotsinkielisen henkilöstön saatavuudessa ja henkilöstön jaksamisessa on ollut välillä haasteita.

3.7. Oppilas- ja opiskelijahuolto – kiusaamisen ja väkivallan vastainen työ otti harppauksen eteenpäin

Oppilas- ja opiskelijahuollon vuotta 2020 kuvasi toiminnan muokkaaminen etäopetuksen tarpeisiin sopivaksi, kiusaamisen ja väkivallan vastaisen työn ja hyvinvointityön merkityksen kasvu sekä lähikohtaamisten merkittävä väheneminen.

Hyvinvointityön merkitys kouluissa ja oppilaitoksissa kasvoi, ja opiskeluhuollon tarjoamien palvelujen tarve lisääntyi koronapandemian seurauksena. Sekä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa että toisen asteen koulutuksessa aktivoituttiin kiusaamisen ja väkivallan vastaisessa työssä.

Muokkasimme koronan myötä oppilashuollon työtä etäopetuksen tarpeisiin sopivaksi. Kehitimme virtuaalisia palveluja ja tiedon jakamista digitaalisessa muodossa. Keskeistä oli kyetä vastaamaan nopeasti koronapandemian aiheuttamiin muuttuviin tarpeisiin.

Moni oppilaista koki koronapandemian myötä voimaan tulleet kokoontumisrajoitukset raskaina ja yhteiskunnan yleisen ilmapiirin ahdistavana. Tämä lisäsi oppilaiden ja opiskelijoiden käyntejä psykologeilla. Perusopetuksessa käyntien määrä lisääntyi jopa kolmasosalla tavanomaisesta. Lukioissa psykologipalvelujen tarpeen kasvu näkyi esimerkiksi siinä, että palvelua ei enää pystytty tarjoamaan määräajassa yhtä usein. Yhtenä haasteena olikin psykologien saatavuus.

Lähikohtaamiset jäivät pois, mikä vähensi ajoittain työn vaikuttavuutta. Tilanne näkyi työhyvinvoinnissa ja vaikeutti työssä jaksamista. Palveluvelka kasvoi suureksi. Koronapandemia siirsi myös painopistettä yhteisöllisestä työstä yksilötyöhön.

Haasteeksi osoittautui se, miten löydämme ja tavoitamme etäopetuksessa olevat, apua tarvitsevat oppilaat ja opiskelijat, jotta he saavat tarvitsemansa palvelut. Oppilaille soitettiin ja lähetettiin tekstiviestejä. Sekä psykologi ja kuraattori olivat mukana opettajien ja oppilaiden välisissä nettitapaamisissa. Toisen asteen opiskelijoille pidettiin etävastaanottoja Teamsissa, ja heitä kontaktoitiin puhelimitse ja Wilman kautta. Kehitimme erilaisia virtuaalisia tapoja tavata opiskelijoita ja järjestimme virtuaalitapaamisia eri teemoilla.

Kiusaamisen vastainen työ

Vuoden aikana työssämme painottui kiusaamisen ja väkivallan vastainen työ.

Edellisvuonna luomamme kiusaamisen vastainen KVO13-ohjelma on työkalupakki kiusaamisen ennaltaehkäisyyn, siihen puuttumiseen ja jälkihoitoon. Sen tavoitteena on auttaa tunnistamaan kiusaaminen jo varhain ja opettaa reagoimaan siihen oikein. Toteutimme KVO13-ohjelmaa eri koulutusasteilla, ja se otettiin hyvin vastaan. Erityisesti systemaattinen työkalujen ja hyvien käytäntöjen jakaminen koettiin kouluissa ja oppilaitoksissa tärkeäksi.

Ohjelman myötä perusopetuksen toimintasuunnitelmiin lisättiin neljä kohtaa. Koulujen tulee valita, mitä sosiaalisia tai tunnetaitoja kehittäviä ohjelmia ne käyttävät systemaattisesti. Jos koulussa esiintyy paljon kiusaamista, koulun tulee nimetä nimikkoaikainen, jonka puoleen kääntyä kiusaamisasioissa. Koulujen tulee myös kuvata kiusaamiseen liittyvät säännöt ja edistää oppilaiden ryhmytymistä eri tavoin.

Käynnistimme lisäksi Vaihtoehtoja nasujaisille -hankkeen, jonka tavoitteena on saada lukiot järjestämään vaihtoehtoisia tervetulotapahtumia lukion 1. luokan opiskelijoille. Taustalla on nasujaisissa ilmennyt väkivalta. Teimme aiheesta oppilaskuntien jäsenille mobiilikyselyn, jonka tuloksista ja niitä seuraavista toimenpiteistä keskustellaan alkaneena vuonna oppilaskuntien hallitusten kanssa.

Seksuaalinen häirintä verkossa estettävä

Verkossa tapahtuvan seksuaalisen häirinnän ja ns. Groomingin, eli lapsen ja nuoren houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin, kasvu näkyi oppilas- ja opiskelijahuollon työssä. Käynnistimme aiheeseen liittyen Turvallisesti mediassa ja maailmalla -hankkeen, jonka puitteissa järjestetyn koulutuksen tarkoituksena oli lisätä opettajien ja muun henkilöstön osaamista aiheesta.

Kokosimme aiheeseen liittyvää materiaalia ja teimme viestintää oppilaille ja opiskelijoille. Teimme aiheen tiimoilta yhteistyötä muutaman Uudenmaan kunnan sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Luotua materiaalia voidaan hyödyntää myöhemminkin.

Hyvinvoinnin tukena

Kolmas laaja teema vuoden aikana oli oppilaiden ja opiskelijoiden mielenterveyden ja hyvinvoinnin tukeminen. Koulutamme kuraattoreita ja psykologeja muun muassa lyhytterapeuttisten menetelmien käyttöön oppilas- ja opiskelijahuoltotyössä. Koulutushankinta käynnistettiin vuonna 2020 ja koulutukset toteutetaan vuonna 2021.

Panostimme myös onnistuneesti mielenterveyspalvelujen ketjun ja vastuiden selkeyttämiseen oppilas- ja opiskelijahuollon, Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimen sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin välillä.

Vuoden aikana valmistelimme myös uudistusta Toisen asteen yhteys - verkkosivustolle, joka on tarkoitettu kaikille Helsingissä lukiossa tai ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeleville ja heidän vanhemmilleen. Sivustoa ylläpitävät toisella asteella työskentelevät kuraattorit ja psykologit. Sen tavoitteena on sekä asiantuntijuuden esiinnostaminen että tiedon jakaminen opiskelijoille tärkeistä hyvinvointiteemoista.

4. Tilat, turvallisuus, henkilöstö

4.1. Tavoitteena joustavat tilat ja yhteiskäytön lisääminen

Uudisrakennushankkeet ja tilojen peruskorjaukset jatkuivat koronasta huolimatta. Hyödynsimme koulujen lisäksi muita kaupungin tiloja riittävien turvavälien varmistamiseksi koronapandemiassa. Loimme ohjeet tilankäytön suunnitteluun sekä perusteet palveluverkkosuunnittelulle.

Helsingin kaupungin talonrakentamishankkeiden vuosien 2021–30 rakentamishjelmassa kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle on suunniteltu 57 uudisrakennus-, 53 perusparannus- ja 16 vuokrahankekohdetta. Lisäksi varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen akuutteja tilatarpeita on ratkaistu siirrettävillä viipalerakennuksilla.

Vuonna 2020 varhaiskasvatuksen uudishankkeista valmistuivat muun muassa päiväkodit Brahe, Kotinummi, Isoniitty, Suursuo-Dh Stigen, Lauttasaari-Dh Drumsö, Lastenkartano, Korento-Dh Humlan ja Fredriksberg.

Kankarepuiston allianssin, Lauttasaaren Vattuniemenkujan ja Kalasataman toisen vaiheen uudishankkeet valmistuivat ja tarjosivat uudet yhteiset tilat sekä varhaiskasvatukselle että perusopetukselle. Myös Puotilan ala-asteen ja varhaiskasvatuksen elinkaarimallilla toteuttavan uudishankkeen toteutus käynnistyi syksyllä.

Botby grundskolanin perusparannus, Ressun peruskoulun ja lukion yhteiset lisätilat sekä Medialukion perusparannus saatiin valmiiksi. Stadin ammattiopiston Kullervonkadun toimipisteen perusparannus valmistui. Vuosaaren lukion ja Pakilan allianssihankeiden rakennustyöt jatkuivat ja Helsingin yliopistokiinteistön omistukseen valmistuvien Helsingin luonnontiedelukion uudistilojen suunnittelu eteni. Useiden perusparannushankkeiden, kuten Tehtaankadun ala-asteen ja Etu-Töölön lukion rakentaminen käynnistyi.

Osa rakennushankkeista viivästyi koronan takia, koska se aiheutti erilaisten hankintojen ja toimitusaikojen viivästymistä. Joissakin tiloissa toiminta jouduttiin käynnistämään ennen kaikkien kalusteiden saapumista.

Rakennushankkeiden tilasuunnittelussa otimme vuoden aikana käyttöön yksiköiden laatiman pedagogisen toimintasuunnitelman. Paransimme oppijoiden tasavertaisuutta uusimalla oppimisympäristöjen esteettömyysohjeet yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa.

Ohjeistus tilojen käyttöön

Päivitimme vuoden aikana tilankäytön suunnittelua koskevan ohjeen perusopetusta varten. Vastaavaa ohjetta ryhdyttiin työstämään myös varhaiskasvatuksessa.

Kokosimme toimialan kaikkien tilojen vuokra-, käyttäjämäärä- ja laajuustiedot yhteen sähköiseen järjestelmään. Järjestelmä kertoo esimerkiksi tilojen neliöt, kustannukset, tilojen käyttäjämäärät ja teknisen kapasiteetin.

Vuonna 2021 aiomme kehittää toimintaamme entisestään lisäämällä tilojen yhteiskäyttöä. Monipuolistamalla opetusjärjestelyjä ja toimintamalleja tehostamme toimialan tilankäyttöä ja hillitsemme vuokratilakustannusten nousua.

Periaatteet palveluverkon suunnittelulle

Laaja selvitys palveluverkkosuunnittelun periaatteista ja tarkastelualueiden yhtenäistämisestä valmistui alkuvuonna 2020. Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi selvityksen periaatteet koskien suomenkielistä varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta.

Osallistuimme vuoden aikana kaupungin yhteisiin työpajoihin, joiden tavoitteena oli uudistaa kaupungin toimitilastrategia, sisäinen vuokramalli ja tilahankkeiden käsittelyohje. Kaupunkitason toimitilastrategia valmistui kesällä, ja työ jatkuu vuonna 2021.

Olimme myös mukana Valtiovarainministeriön Ihmislähtöiset palveluverkot - hankkeessa, jossa luodaan perusta yhteiselle digitaaliselle alustalle, jolla tiloja voidaan jatkossa hallita.

4.2. Toimialan turvallisuudessa panostettiin viestintään

Turvallisuuden kehitystyössä panostimme turvallisuusohjeisiin, viestintään ja prosesseihin.

Vuoden 2020 aikana kehitimme turvallisuuskoulutuksia ja -viestintää toimialan esimiehille ja henkilöstölle yhteistyössä opiskelijahuollon, oppilashuollon, työsuojelun, viestinnän ja Helsingin poliisilaitoksen kanssa.

Käynnistimme myös toimialan valmiussuunnitelmakokonaisuuden päivittämistyön.

Jatkoimme vuonna 2020 organisaatioturvallisuuden perusohjeistusten ja toimintamallien kehittämistä sekä turvajärjestelmien uusintaa. Kehitimme myös turvajärjestelmien pääkäytön ja ylläpidon prosesseja.

Koronan myötä sekä henkilöstön että oppijoiden terveysturvallisuudesta huolehtiminen nousi tärkeäksi asiaksi. Terveysturvallisuusohjeistuksia päivitettiin aina tarpeen vaatiessa.

Järjestimme oppilaille lisätiloja koulujen lisäksi muista kaupungin tiloista riittävän tilaväljyyden saamiseksi. Turvavälien varmistamiseksi otimme kevään poikkeustilan aikana käyttöön esimerkiksi nuorisotiloja, kirjastoja sekä seurakuntien ja yksityisten toimijoiden tiloja.

Koronan takia jouduimme keskeyttämään tilojen asukas- ja majoituskäytön.

4.3. Henkilöstö – toimialalle henkilöstötutkimuksista erinomaiset tulokset

Toimialan henkilöstökokemus ja johtaminen saavat korkeat arvosanat henkilöstöltä. Vuoden 2020 Kunta10-tutkimuksen ja Uudistumisen pulssin tulokset olivat kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla erittäin hyvät. Erityisesti valmentavan johtamisen tulokset nousivat entisestään. Haasteena oli edellisvuoden tapaan henkilöstön saatavuus erityisesti varhaiskasvatuksessa.

Kunta10- ja Uudistumisen pulssi -tulokset erinomaiset

Saimme syksyllä 2020 toteutetussa Kunta10-tutkimuksessa erinomaiset tulokset. Tutkimuksessa vastaajia pyydetään arvioimaan väitteitä neljältä osa-alueelta: johtamisesta, työstä, työyhteisöstä ja työssä jatkamisesta. Parannusta tapahtui kaikilla mittareilla, erityisesti johtamisessa. Vastaajat kokivat työn mielekkyyden parantuneen. Työpaineita koettiin edelleen olevan keskimääräistä enemmän, mutta toisaalta työstressi ja huoli työmäärän lisääntymisestä olivat molemmat hieman laskeneet edellisestä Kunta10-tutkimuksesta vuodelta 2018.

Työyhteisöä koskevalla osa-alueella tulokset olivat selvästi parempia kuin Helsingissä ja kunta-alalla keskimäärin. Syrjintä ja kiusaaminen olivat vähentyneet, ja työnantajan vaihtamista harkitsevia oli aiempaa vähemmän. Vastaajista 81 prosenttia suosittelisi työnantajaansa ystävälleen.

Uudistumisen pulssin syksyn 2020 tulokset olivat toimialalla kaupungin korkeimmat. Kehitys on ollut erityisen vahvaa toimintakulttuuriin ja asiakaskokemukseen liittyvissä asioissa. Yhteistyötä kaupungin eri yksiköiden välillä tulee sen sijaan edelleen kehittää.

Henkilöstön ja johtamisen kehittämiseen panostettiin

Edistimme yhteistä kaupungin ja toimialan johtamisen toimintatapaa panostamalla sekä kaupungin että toimialan johtamisen kulmakiviin.

Johtamisvalmennukset keskittyivät eettisen johtajuuden, onnistumisen johtamisen, asiakaslähtöisyyden sekä valmentavan johtamisen edistämiseen. Suurten yksiköiden johtamisrakenteita kehitettiin edelleen. Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukioiden esihenkilöille järjestettiin johtamisvalmennusta johtamisen uudistamisen ja yhtenäisen toimintakulttuurin rakentamisen tueksi. Kaupungin uudet eettiset periaatteet käsiteltiin kaikissa työpaikkakokouksissa.

Järjestimme vuoden 2020 aikana henkilöstölle eniten pedagogiikkaan, digitalisaatioon ja turvallisuuteen liittyviä koulutuksia. Koulutusten määrä on kaikkiaan kasvanut kahden vuoden aikana, vaikka koronapandemian vuoksi lähikoulutuksia jouduttiin osin perumaan vuoden aikana.

Korona vaati nopeaa reagointia – huomio työhyvinvoinnissa

Korona vaikutti toimialan henkilöstöön monin tavoin. Toimialan toiminta pyöri koronasta huolimatta. Koska koronarajoituksiin liittyvät ohjeistukset muuttuivat nopeasti, myös esihenkilöiltä ja henkilöstöltä vaadittiin nopeaa reagointia.

Kun monet perheet pitivät koronakevään ajan lapset kotona, siirsimme yli 200 varhaiskasvatuksen työntekijää avuksi sosiaali- ja terveystoimialalle hoivapalveluihin. Loppuvuodesta taas kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan henkilöstöä siirtyi auttamaan varhaiskasvatuksen henkilöstötarpeessa.

Teimme monenlaisia toimenpiteitä henkilöstön ja esihenkilöiden työhyvinvoinnin tueksi koronatilanteessa. Seurasimme yksiköiden kuormituksen tilaa aktiivisesti ja tuimme esihenkilöitä tarvittavin toimenpitein, teimme etätööhön tukimateriaaleja ja tarjosimme henkilöstölle vinkkejä ja itseopiskelumateriaalia.

Henkilöstön saatavuuteen panostettu ja anonyymia rekrytointia pilotoitu

Edellisvuoden tapaan meille aiheutti haasteita etenkin varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuus. Varhaiskasvatuksen saatavuuteen keskittyneessä 'task force' -työssä edistettiin kaupungin eri toimijoiden yhteistyöllä alan houkuttelevuutta. Lisäksi teimme aktiivista rekrytointimarkkinointia toimialan tehtävien vetovoimaisuuden lisäämiseksi.

Olimme aktiivisesti mukana pilotoimassa anonyymia rekrytointia, jota kokeiltiin vuoden aikana kaupungissa. Anonyymien rekrytoinnin lähtökohtana on antaa kaikille hakijoille tasa-arvoinen ja yhdenvertainen mahdollisuus päästä työhaastatteluun.

Kasvatus ja koulutus, toimialan henkilöstö 31.12.2020

Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan henkilöstömäärä oli vuoden 2020 lopussa 14 751. Lukuun sisältyvät myös virka- tai työvapaalla olevat ja heidän sijaisensa.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuudessa työskenteli 6 479 henkilöä, perusopetuksessa 4 724, lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuudessa 1 909 ja ruotsinkielisissä palveluissa 1 049. Luvuissa eivät ole mukana sivutoimiset tuntiopettajat.

Toimialan hallinnossa työskenteli 589 henkilöä. Tähän sisältyy kouluilla ja oppilaitoksissa toimivaa henkilöstöä, kuten koulu-, lukio- ja opistosihiteereitä, ICT-tukihenkilöitä, opistoisäntiä ja kalustonhoitajia. Lisäksi luku sisältää 31 määräaikaista projektityöntekijää.

Toimialan henkilöstö 31.12.2020

PALVELUKOKONAISUUS,
PALVELU/HENKILÖSTÖRYHMÄHENKILÖSTÖ-
MÄÄRÄ*

Toimialajohtaja

1

HALLINTO**583**

Hallinnon johto

8

Hallintopalvelut

225

Henkilöstöpalvelut

44

Kehittämispalvelut

57

Talous- ja suunnittelupalvelut

75

Tietohallintopalvelut

109

Tilapalvelut

25

Viestintäpalvelut

25

Päälouottamusmiehet ja työsuojeluvaltuutetut

21

Hallinnon henkilöstömäärään sisältyy kouluilla ja oppilaitoksissa toimivaa henkilöstöä seuraavasti: 88 peruskoulun koulusihteeriä, 16 lukiosihteeriä, 15 opistos sihteeriä, 20 opistoisäntää ja 19 kalustonhoitajaa.

Lisäksi henkilöstömäärään sisältyy 31 määräaikaista projektityöntekijää.

VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS**6 479**

Palvelukokonaisuuden johto

11

Päiväkodin johtajat

173

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajat

2 837

sisältää varahenkilöt

Varhaiskasvatuksen opettajat

2 267

Varhaiskasvatuksen erityisopettajat

218

sisältää kiertävät
varhaiskasvatuksen
erityisopettajat

Päiväkotiapulaiset

234

Erityisavustajat ja kehitysvammaisten hoitajat

235

sis. kehitysvamhoitajat,
kehitysvammaohjaajat ja
ohjaajatPerhepäivähoidon ja ryhmäperhepäivähoidon
henkilöstö

202

sis. perhepäivähoitajat,
ryhmäperhepäivähoitajat
ja kolmiperhepäivähoitajat

Leikkipuistohenkilöstö

286

sis. esim. vastaavat ohjaajat,
sosiaali ohjaajat,
leikkipuistoapulaiset,
aluekoordinaattorit ja
palveluvastaavat

Johtavat leikkipuistotoiminnan ohjaajat

10

Erityissuunnittelijat, projektityöntekijät

6

sis. yksityisen
varhaiskasvatuksen
palveluvastaavat

PERUSOPETUS	4 724	ei sisällä sivutoimisia tuntiopettajia
Palvelukokonaisuuden johto	7	
Rehtorit	83	
Opetushenkilöstö	3 852	
Koulunkäyntiavustajat, ohjaajat, kouluvalmentajat	613	
Oppilashuolto	153	
Erytyssuunnittelijat, projektityöntekijät	16	
LUKIO- JA AMMATILLINEN KOULUTUS JA VAPAA SIVISTYSTYÖ	1 909	ei sisällä sivutoimisia tuntiopettajia
Palvelukokonaisuuden johto	5	
Lukion rehtorit	13	
Lukiokoulutuksen opetushenkilöstö	530	
Ammatillisen koulutuksen rehtorit	5	
Ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstö	994	
Ammatillisen koulutuksen opetusta tukeva henkilöstö	128	
Vapaa sivistystyö (ei sisällä tuntiopettajia)	150	
Toisen asteen opiskelijahuolto	78	
Erytyssuunnittelijat, ohjaajat, korkeakouluharjoittelijat	6	
RUOTSINKIELISET PALVELUT	1 049	ei sisällä sivutoimisia tuntiopettajia
Hallinto- ja tukipalvelut	33	
Palvelukokonaisuuden johto	5	
Asiantuntijat ja toimistopalvelut (SAKO), joista 1 projektityöntekijä ja 17 kouluissa ja oppilaitoksissa toimivaa sihteerää	28	
Varhaiskasvatus	456	
Päiväkodin johtajat	15	
Hoito- ja kasvatushenkilöstö	388	
Erytyisopetus ja lasten tukitehtävät	35	
Perhepäivähoito (myös ryhmäpph)	14	
Päiväkotiapulaiset	4	
Perusopetus	433	
Rehtorit	9	
Opetushenkilöstö	376	
Oppilashuolto ja koulunkäyntiavustajat	48	
Lukiokoulutus	102	
Rehtorit	3	
Opetushenkilöstö	89	
Oppilashuolto	10	

Vapaa sivistystyö	25
Apulaisrehtori	1
Opetushenkilöstö	18
Kiinteistö ja kirjastohenkilöstö	6
HENKILÖSTÖ YHTEENSÄ*	14 751

* Sisältää virka- ja työvapaalla olevat sekä sijaiset

4.4. Talous 2020

Käyttötalous

Käyttötalouden menot vuonna 2020 olivat noin 1,235 miljoonaa euroa ja tulot noin 64,7 miljoonaa euroa. Käyttötalouden nettomenot (menot-tulot) ovat 9,8 miljoonaa euroa eli 0,8 % pienemmät kuin talousarviossa. Koronaepidemiolla oli merkittävä vaikutus sekä toimialan tuloihin että menoihin.

Tuloja kertyi yhteensä 5,5 miljoonaa euroa eli 5,3 % enemmän kuin talousarviossa ennakoitiin. Lisätuloja kertyi ulkopuolisesta hankerahoituksesta, joka ylitti talousarvion 11,8 miljoonalla eurolla. Kokonaisylytystä vähensi se, että koronaepidemian vaikutuksesta varhaiskasvatuksen ja iltapäivätoiminnan tuotot sekä Stadin AO:n maksutuotot alittivat talousarvion 7,3 miljoonalla eurolla.

Toimialan menot alittivat talousarvion 4,3 miljoonalla eurolla, eli 0,3 % talousarviosta. Korona-viruksen aiheuttamat toiminnan keskeytykset ja supistamiset aiheuttivat 10,7 miljoonan euron nettosäästön toimialan käyttömenoihin.

Koronaepidemian vaikutukset toimialan tuloihin ja menoihin

Koronaepidemian aiheuttamista tulonmenetyksistä suurin osa, noin 5,8 miljoonaa euroa johtui varhaiskasvatuksen asiakasmaksuhyvityksistä kevään poikkeusajalta. Lisäksi tulonmenetyksiä aiheuttivat iltapäivätoiminnan tuottojen aleneminen sekä Stadin AO:n tuottojen väheneminen kevään ja joulukuun koronasulku-aikoina.

Korona-pandemian aiheuttamia talousarvion ylittäviä menoja kertyi 8 miljoonaa. Lisämenoja kertyi varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen iltapäivätoiminnan yksityisille tuottajille maksetuista tulonmenetyskorvauksista, kasvaneista työterveyskuluista, lisätyistä materiaali- ja hygieniatarvikehankinnoista, poikkeuksellisista siivous- ja ruokailujärjestelyistä, sijaiskuluista sekä lisätilojen vuokrasta.

Pandemiasta johtuva toiminnan supistaminen vähensi toisaalta talousarviossa ennakoituja toimialan menoja 18,6 miljoonalla eurolla. Menovähennyksistä 9 miljoonaa euroa eli lähes puolet syntyi varhaiskasvatuksen ateriapalveluissa ja sijaispalvelujen käytössä ja noin 5 miljoonaa ammatillisen koulutuksen

säästöistä etäkoulutuksen aikana koulutuksen ostopalveluissa ja tarvikehankinnoissa sekä ateriapalveluissa. Loppuosa säästöistä kertyi perusopetuksen ja lukiokoulutuksen ateria- ja kuljetuspalveluissa, kansainvälisessä toiminnassa sekä tarvikehankinnoissa.

Investoinnit

Toimialan investointimäärärahat olivat 22,3 miljoonaa euroa, minkä lisäksi toimialalla oli käytettävissä 18,0 miljoonaa euroa ylitysoikeuksina vuodelta 2019 siirtyneiden hankintojen rahoittamiseen. Määrärahoja ja ylitysoikeutta käytettiin 31,5 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäänyt 8,9 miljoonaa euroa on esitetty siirrettäväksi vuoden 2021 viivästyneiden hankintojen rahoittamiseen.

ICT-investointeihin käytettiin noin 21 miljoonaa euroa. Suurimmat ICT-laitehankintainvestoinnit olivat tietokoneet peruskoulun oppijoille ja hallinnolle sekä esitystekniikkainvestoinnit uudisrakennus- ja perusparannuskohteisiin. Näiden lisäksi investoitiin runsaasti ICT-kehityshankkeisiin ja varsinkin uuteen asioinnin tietojärjestelmä ASTI:iin, jonka kehitys tulee jatkumaan vielä useita vuosia.

Korona-kriisi pidensi ICT-laitteiden toimitusaikoja. Kannettavien tietokoneiden saatavuustilanne tulee jatkumaan haasteellisena myös vuonna 2021 johtuen suuresta maailmanlaajuisesta kysynnästä. Suurin siirtyväksi esitetty ICT-määräraha on varhaiskasvatuksen esitystekniikkaerä, jonka hankinnat siirtyivät vuoteen 2021.

Toimialan muihin investointeihin käytettiin 10,4 miljoonaa euroa. Suurimmat investoinnit olivat uudis- ja perusparannuskohteiden kalustaminen. Stadin AO:ssa investoitiin opetustilojen ajanmukaistamiseen ja koneisiin ja laitteisiin.

Tuottavuus

Toimialan tuottavuutta mitattiin vuonna 2020 toimialatasolla. Tuottavuus lasketaan tuottavuusindeksillä tuotos-panoslaskentana. Toimialan tuotos on palveltu asiakasmäärä sekä tuotetut opetustunnit vapaassa sivistystyössä. Toimialan panos on toimintaan käytetyt määrärahat. Tuottavuutta on pyritty parantamaan kehittämällä toimintaa ja tehostamalla tilankäyttöä. Näin laskettu tuottavuus ylitti talousarviovaitteen. Tuottavuuden parantuminen johtui etupäässä talousarviota suuremmasta asiakasmäärästä suhteessa käytettyihin määrärahoihin ennen kaikkea ammatillisessa koulutuksessa sekä hieman talousarviota pienemmistä kuluista.

Sitovat tavoitteet

Toimialalla oli kaksi sitovaa tavoitetta vuoden 2020 talousarviossa. Sitovia tavoitteita mitattiin kymmenellä mittarilla. Ensimmäisen tavoitteen osalta tavoitetaso saavutettiin neljässä mittarissa viidestä ja toisen tavoitteen osalta kolmessa mittarissa viidestä. Kaupunginhallituksen linjauksen mukaisesti sitova tavoite toteutuu, jos kaikissa mittareissa saavutetaan asetettu tavoitetaso. Näin ollen kumpikaan sitova tavoite ei toteutunut.

TAVOITE 1

Mahdollistamme jokaiselle oppijalle yksilöllisesti sopivia tapoja oppia ja opiskella.

Tavoite ei toteutunut. Mittareista 4/5 saavutettiin tavoitetaso.

VARHAISKASVATUS JA LEIKKIPUISTOT**Mittari/ toteutui**

Digitaalinen ryhmäportfolio käyttöönotetaan jokaisessa päiväkodin lapsiryhmässä ja leikkipuistoissa. Portfolio kootaan kaikissa yksiköissä yhtenäiselle verkkoalustalle/digitaaliseen oppimisympäristöön.

Toteutuminen

Digitaalinen ryhmäportfolio otettiin käyttöön käyttäen työvälineenä Power Pointia ja Teamsia. Varhaiskasvatuksen opettajat ja päiväkodin johtajat sekä leikkipuistojen henkilöstö koulutettiin digitaalisen ryhmäportfolion pedagogiseen käyttöön sekä tekniseen toteutukseen. Tämän jälkeen lapsiryhmissä ja leikkipuistoissa aloitettiin portfolion käyttöönotto.

PERUSOPETUS**Mittari/ toteutui**

Erityisen tuen oppilaista (integraatiossa ja erityisluokalla opiskelevat) aiempaa useammalle varmistetaan mahdollisuus opiskella omassa lähikoulussaan.

Suomenkielisessä perusopetuksessa tavoite on 66 %.

Ruotsinkielisen perusopetuksen tavoite on +2 % vuoden 2019 osuuteen verrattuna.

Alueellisella erityisluokalla olevien kokonaismäärästä lasketaan niiden oppilaiden osuus, jotka ovat oman oppilaaksiottoalueensa koulussa alueellisella erityisluokalla.

Mukana ei ole painotetussa opetuksessa olevia oppilaita. Luvuissa ei oteta huomioon kaupunkitason keskitettyä erityisen tuen palvelua (TOI, POY, EAU, SLI, EKU, erityiskoulut, tuetut erityisluokat, sairaalaopetus).

Toteutuminen

Tavoite toteutui. Suomenkielisen perusopetuksen tavoitetaso oli 66 %. Mittarin arvo on laskettu 21.12.2020 tilanteessa, jolloin kyseisistä ryhmistä omassa lähikoulussaan opiskeli 75 % oppilaista.

Ruotsinkielisen perusopetuksen lähtötilanteessa 20.9.2019 kyseisestä ryhmästä omassa lähikoulussaan opiskeli 76,3 %. Mittarin toteumatiedot on otettu tilanteesta 21.12.2020, jolloin omassa lähikoulussaan opiskeli 74,5 % oppilaista. Lähikoulussa olevien osuus on siis laskenut -1,8 %-yksikköä. Luku on kuitenkin tavoitteen (+- 2 %) sisällä, eli tavoite toteutuu.

LUKIOKOULUTUS

Mittari/ toteutui

Suomenkielisessä lukiokoulutuksessa vähintään 20 % opiskelijoista on suorittanut oppiainerajat ylittävän kurssin, jonka useamman eri aineen opettajat tai erityisopettaja ja aineryhmän opettajat ovat suunnitelleet ja toteuttaneet yhdessä.

Ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa aineenopettajat pitävät henkilökohtaisen oppimiskeskustelun vähintään 95 %:n kanssa aloittavista opiskelijoista. Keskustelut järjestetään kolmen ensimmäisen jakson jälkeen kevään 2020 aikana.

Toteutuminen

Tavoite toteutui suomenkielisissä lukioissa. Useamman eri aineen opettajan tai erityisopettajan ja aineryhmän opettajien suunnittelemaa oppiainerajat ylittäviä kursseja suoritti 5 692 opiskelijaa. Lukioissa on yhteensä 8 284 opiskelijaa. Oppiainerajat ylittävien kurssien suorittaneiden opiskelijoiden osuus oli 68,7 % prosenttia. Lukioittain opiskelijoiden osuudet vaihtelivat 35,3 prosentista 100 prosenttiin.

Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen tavoite toteutui. Aineenopettajat pitivät henkilökohtaisen oppimiskeskustelun 96,3 prosentin kanssa opiskelijoista tavoitetason ollessa vähintään 95 %.

AMMATILLINEN KOULUTUS

Mittari/ ei toteutunut

Negatiivinen keskeyttäminen vähenee yhden prosenttiyksikön vuoteen 2019 verrattuna. Tavoitetaso 7,4 %.

Toteutuminen

Tavoite ei toteutunut. Negatiivisesti keskeyttäneiden opiskelijoiden osuus oli 12,7 %, tavoitetason ollessa 7,4 %. Stadin ammatti- ja aikuisopiston negatiivisten keskeyttämisten määrään on vaikuttanut erityisesti 18–20-vuotiaiden eronneiden määrä.

Nuorten aikuisten kiinnittymiseen opintoihin vaikuttaa paljon oppilaitoksen ulkopuoliset tekijät, kuten elämäntilanne ja siihen liittyvät haasteet, esim.

toimeentulo. Myös koronalla on ollut vaikutusta opiskelijoiden eroamiseen oppilaitoksen tarjoamista tukitoimista huolimatta.

Opintoihin kiinnittymisen ratkaisuja etsitään AIHOKS-kehittämistyöllä sekä vuoden 2020 lopulla käynnistyneillä mobiilikyselyillä. Tavoitteena on tunnistaa entistä varhaisemmin opinnoissaan tukea tarvitsevat opiskelijat oikea-aikaisen tuen kohdentamiseksi.

VAPAA SIVISTYSTYÖ

Mittari/ toteutui

Verkkokurssien ja -lentojen määrä kasvaa vähintään 20 % vuoteen 2019 verrattuna.

Kurssien määrän lisäyksenä tavoite tarkoittaa vähintään 54 verkkokurssia.

Toteutuminen

Tavoite toteutui. Tavoitteena oli järjestää vähintään 54 verkkokurssia. Työväenopistossa järjestettiin verkkokursseja ja -lentoja vuoden 2020 aikana yhteensä 1 650 ja Arbiksessa 37, eli yhteensä 1 687.

TAVOITE 2:

Käytämme koko kaupunkia oppimisen ja työnteon ympäristönä.

Tavoite ei toteutunut. Mittareista 2/5 saavutettiin tavoitetaso.

VARHAISKASVATUS

Mittari/ toteutui

Jokainen varhaiskasvatusyksikkö toteuttaa vähintään yhden ainakin kaksi viikkoa kestävästä laaja-alaisesta ilmiöpohjaisesta kokonaisuudesta, jossa liikutaan ja käytetään koko kaupunkia oppimisen ja työnteon ympäristönä.

Toteutuminen

Tavoite toteutui kaikissa 158 suomenkielisessä ja 14 ruotsinkielisessä varhaiskasvatusyksikössä, kaikissa 12 perhepäivähoitoryhmässä sekä 10 leikkipuistoissa kevään 2020 aikana. Tavoitteen toteuttamiseen vaikutti kevään poikkeustilanne, jolloin osa lapsista oli poissa varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta. Poikkeustilanteesta huolimatta laaja-alaiset ilmiöpohjaiset kokonaisuudet toteutettiin kaikissa yksiköissä.

PERUSOPETUS

Mittari/ toteutui

Jokaisella perusopetuksen alueella on luotu kulttuuripolut, joissa on toimintaa jokaiselle vuosiluokalle. Toimintaa on toteutettu jokaisessa koulussa vähintään yhdellä vuosiluokalla.

Toteutuminen

Tavoite toteutui. Helsingin kaupungin peruskouluille on laadittu Kulttuuripolku-toiminta. Kaikki Helsingin kaupungin peruskoulut ovat ottaneet Kulttuuripolun osaksi toimintaansa syksystä 2020 alkaen vähintään yhdellä vuosiluokalla. Peruskouluille syksyllä 2020 tehtyyn kyselyyn vastasivat kaikki peruskoulut ja kouluissa oli toteutettu toimintaa vähintään yhdellä vuosiluokalla.

Helsingin kaupungin Kulttuuripolkuun on luotu jokaiselle luokka-asteelle ehdotus luokka-asteen kulttuurisisällöstä. Perusopetuksen aikana oppilailla on mahdollisuus tutustua monipuolisesti erilaisiin kulttuurisisältöihin ja -tapahtumiin jokaisella luokka-asteella.

Koulut suunnittelevat ja dokumentoivat kulttuuripolkunsa koulukohtaisesti tai yhteistyössä alueen koulujen kanssa. Kulttuuripolun sisällöt/vierailukohteet kirjataan kouluille toimitettavaan täytettävään pdf-tiedostoon ja koulun toimintasuunnitelmaan.

LUKIOKOULUTUS

Mittari/ ei toteutunut

Nuorten lukiokoulutus:

Vähintään 95 % opiskelijoista osallistuu aineenopettajan ja opiskelijoiden yhdessä suunnittelemiin opetussuunnitelman mukaisiin opintokäynteihin (korkeakoulut, yritykset, työpaikat).

Aikuisten lukiokoulutus:

Vähintään 30 %:ssa lukion kursseja toteutetaan opintokäynti.

Toteutuminen

Tavoitetta ei saavutettu. Koronaviruksen aiheuttamasta poikkeustilasta johtuen opintokäyntejä ei voitu keväällä toteuttaa maaliskuun puolivälistä eteenpäin. Myös syksyn aikana opintokäyntien toteuttaminen on poikkeustilanteesta johtuen ollut haastavaa, eikä etäopetuksen aikana opintokäyntejä järjestetty kaupungin ohjeiden mukaisesti. Nuorten lukiokoulutuksessa toteutunut prosentti oli 69,5 % ja aikuisten lukiokoulutuksessa 9,5 %.

AMMATILLINEN KOULUTUS

Mittari/ ei toteutunut

Työpaikalla tapahtuva oppiminen kasvaa 10 000 päivällä verrattuna vuoteen 2019.

Toteutuminen

Työpaikalla tapahtuvan oppimisen osalta korona on vaikuttanut merkittävästi paikkojen saatavuuteen. Opintoja on edistetty muilla tavoin. Työpaikalla tapahtuvaa oppimista oli 31.12.2020 kirjattu 337 346 päivää, joten erotus tavoitetasoon oli 41 763 päivää (11,0 %)

VAPAA SIVISTYSTYÖ

Mittari/ ei toteutunut

Kurssilaisten määrä kasvaa Koillis- ja Itä-Helsingin alueilla vähintään 5% verrattuna vuoteen 2019.

Toteutuminen

Tavoite ei toteutunut. Koronavirusepidemian takia työväenopiston lähiopetus keskeytettiin kahdesti vuoden aikana. Lisäksi syyslukukauden kurssien maksimikokoja pienennettiin turvavälien mahdollistamiseksi opetuksessa. Näistä syistä kurssilaisten määrä laski merkittävästi eikä tavoitteen mukaisen kasvun saavuttaminen ollut mahdollista.

Työväenopistolla Koillis- ja Itä-Helsingin alueilla oli vuoden 2020 aikana 17 161 kurssilaista, mikä on 5 058 kurssilaista vähemmän kuin vuonna 2019.

Arbiksella oli 908 kurssilaista Koillis- ja Itä-Helsingin alueilta, kun tavoitetaso vuodelle 2020 oli yhteensä 954 kurssilaista eli 5 % kasvu vuoteen 2019 verrattuna.

5. Hallinto

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala rakentuu neljästä palvelukokonaisuudesta sekä hallinnosta.

Toimialan palvelukokonaisuudet ovat:

- varhaiskasvatus ja esiopetus
- perusopetus
- lukio- ja ammatillinen koulutus ja vapaa sivistystyö
- ruotsinkieliset palvelut.
- Hallintoon kuuluvat hallintopalvelut, henkilöstöpalvelut, kehittämispalvelut, talous- ja suunnittelupalvelut, tilapalvelut, tietohallintopalvelut ja viestintäpalvelut.

Olemme jatkaneet hallinnossa toiminnan kehittämistä toimintaympäristön muutosten ja asiakaskyselyn tulosten pohjalta. Asiakaskyselyn kohderyhmänä ovat hallinnon palveluja hyödyntävät johtaja-, päällikkö-, ja yksikötason esihenkilöt varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, lukioissa, ammatillisessa koulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä. Vuoden 2019 kyselyn pohjalta lähdettiin selkeyttämään useita prosesseja (tilat, hankinta ja hankkeet) ja kehitettiin uusi osallistamisen malli palvelukokonaisuuksien ja hallinnon johdolle.

Toistimme kyselyn vuonna 2020. Kokonaistyytyväisyys hallinnon palveluihin nousi vuoden hieman edellisestä vuodesta, samoin nousivat arviot hallinnon palvelujen tavoitettavuudesta, palvelukokemuksesta sekä osallistamisesta ja yhteistyöstä. Kaiken kaikkiaan asiakkaat arvostavat hallinnon palvelujen asiantuntevuutta, asiakaslähtöisyyttä sekä ystävällistä ja toimintaa tukevaa palveluotetta. Kehittämiskohteeksi nousi tavoitettavuuden varmistaminen ja viestinnän selkeyttäminen ja yhtenäistäminen.

Kasvatus ja koulutus toimiala Palvelukokonaisuudet ja palvelut Toimialajohtaja Liisa Pohjolainen						
Varhaiskasvatus ja esiopetus Satu Järvenkallas Varhaiskasvatusjohtaja	Perusopetus Outi Salo Perusopetusjohtaja	Lukio- ja ammatillinen koulutus ja vapaa sivistystyö Arja Kukkonen Lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön johtaja	Ruotsinkieliset palvelut (Svenska servicehelheten) Niclas Grönholm Ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden johtaja			
Varhaiskasvatus ja esiopetus (10 aluetta) Leikkipuisto- ja koululaisten iltapäivätoiminta	Perusopetuksen alueelliset palvelut (5 aluetta) Esi- ja perusopetuksen oppilashuollon palvelut	Lukiokoulutus Ammatillinen koulutus Vapaa sivistystyö Toisen asteen opiskelijahuollon palvelut	Varhaiskasvatus (Småbarnspedagogik) Perusopetus (Grundläggande utbildning) Vapaa sivistystyö ja lukiokoulutus (Fri bildning och gymnasieutbildning) Asiantuntija- ja toimistopalvelut (Sakkunnig- och kontorstjänster)			
Toimialan hallinto Hallintojohtaja Kati Takanen						
Hallintopalvelut	Henkilöstöpalvelut	Kehittämispalvelut	Talous- ja suunnittelu- palvelut	Tilapalvelut	Tietohallintopalvelut	Viestintäpalvelut

6. Kasvatus- ja koulutuslautakunta

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toimii kasvatus- ja koulutuslautakunnan alaisuudessa. Lautakunta huolehtii kaupungin varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta, perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta, suomenkielisestä ammatillisesta koulutuksesta sekä vapaasta sivistystyöstä. Lautakunnalla on kaksi jaostoa: suomenkielinen jaosto ja ruotsinkielinen jaosto.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnassa on 13 jäsentä ja kummassakin jaostossa 9 jäsentä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Toimialajohtaja toimii lautakunnan ja sen suomenkielisen jaoston esittelijänä. Toimialajohtajan lisäksi esittelijöinä toimivat palvelukokonaisuuksien johtajat. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan ruotsinkielisen jaoston esittelijänä toimii ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden johtaja.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kokoontui vuoden 2020 aikana 15 kertaa. Suomenkielinen jaosto kokoontui viisi kertaa ja ruotsinkielinen jaosto seitsemän kertaa.

Jäsen

Pia Pakarinen, puheenjohtaja (Kok.)
Emma Kari, varapuheenjohtaja (Vihr.)
Matias Pajula (28.8.2019 alkaen)
Ted Apter (Kok.)
Dani Niskanen (Kok.)
Fatim Diarra (Vihr.)
Hannu Oskala
Abdirahim Husu Hussein (SDP)
Ville Jalovaara (SDP)
Vesa Korkkula (Vas.)
Petra Malin (Vas.)

Pia Kopra (PS)
Martina Harms-Aalto (RKP)

Varajäsen

Timo Raittinen
Markku Hannula
Tarik Ahsanullah
Laura Vanamo
Hanna Lähteenmäki
Seppo Siika-Aho
Anu Korppi
Johanna Laisaari
Maria Nyroos
Kirsi Pihlaja
Heikki Valmu
(6.10.2020 saakka)
Samuel Adouchief
(7.10.2020 alkaen)
Oskar Viding
Joakim Horsma

Suomenkielisen jaosto:

Jäsen

Emma Kari, puheenjohtaja (Vihr.)
Johanna Laisaari, varapuheenjohtaja (SDP)
Johanna Krabbe (Kok.)
Dani Niskanen (Kok.)
Matias Pajula (Kok.)
Suvi Pulkkinen (Vihr.)

Varajäsen

Seppo Siika-Aho
Eevi Kirjasniemi
Arttu Hautamäki
Janica Juvonen
Laura Vanamo
Markku Hannula

Antti Möller (Vihr.) (3.11.2020 saakka)
Eric Carver (4.11.2020 alkaen)
Heikki Valmu (Vas.) (6.10.2020 saakka)
Samuel Adouchief (7.10.2020 alkaen)
Elina Das Bhowmik (Kesk.)

Anna Laine
Petra Malin
Ville-Veikko Rantamaula

Ruotsinkielinen jaosto:**Jäsen**

Martina Harms-Aalto, puheenjohtaja (RKP)
Ted Apter, varapuheenjohtaja (Kok.)
Veera Hellman (Kok.)
Nora Lindström (Vihr.) (8.4.2020 saakka)
Bicca Olin (Vihr.) (9.4.2020 alkaen)
Theo Tyrväinen (Vihr.)
Hildur Boldt (SDP)
Joonas Leppänen (Vas.)

Joakim Horsma (RKP)
Karin Palmén (RKP)

Varajäsen

Benjamin Ellenberg
Maria Elena Ehrnrooth
Dennis Hamro-Drotz
Bernt Nordman

Lena Sjöberg
Thomas Micklin
Maarit Fredlund
(8.9.2020 saakka)
Ragna Moshagen
(9.9.2020 alkaen)
Tove Örsted
Sebastian Weckman

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan sekä sen suomenkielisen jaoston sihteerinä toimii Jaana Lax. Ruotsinkielisen jaoston sihteerinä toimii Mariella Michelsson.

Liite 1: Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen tunnusluvut 2020**Varhaiskasvatus****Taulukko 1:** 1.1. Varhaiskasvatuksen ja päivähoiton kattavuus 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
kaupungin päiväkodit	23 373	24 379	25 080	25 615	26 277	26 593
josta suomenkieliset päiväkodit	21 658	22 540	23 214	23 698	24 294	24 612
josta ruotsinkieliset päiväkodit	1 715	1 839	1 866	1 917	1 983	1 981
ostopimuspäiväkodit (sis. maksusit.)	496	527	559	662	853	775
josta suomenkieliset ostopimuspäiväkodit	304	331	352	448	653	565
josta ruotsinkieliset ostopimuspäiväkodit	192	196	207	214	200	210
perhepäivähoito	1 138	1 078	971	864	735	628
josta suomenkielinen perhepäivähoito	1 018	986	881	782	668	563
josta ruotsinkielinen perhepäivähoito	120	92	90	82	67	65
lasten kotihoidon tuki	8 777	8 553	7 959	7 812	6 843	6 512
yksityisen hoidon tuki	3 093	3 246	3 451	3 666	3 762	3 398
päivähoidon kerhot	1 300	1 236	1 175	901	743	553

Taulukon lapsimäärät kuvaa tilannetta 31.12.

Taulukko 2: 1.3. Varhaiskasvatuksen lapsimäärät ja osallistumisaste ikäluokittain 2015–2020

	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	määrä	osallistumisaste	määrä	osallistumisaste	määrä	osallistumisaste	määrä	osallistumisaste	määrä	osallistumisaste	määrä	osallistumisaste
0-2-vuotiaat	5 840	28,7 %	6 037	30,0 %	6 346	31,8 %	6 230	32,6 %	6 473	34,0 %	6 470	34,6 %
3-5-vuotiaat	16 443	86,3 %	17 014	87,9 %	17 539	86,6 %	17 980	90,0 %	18 144	92,0 %	18 024	92,6 %
5-vuotiaat	5 735	90,6 %	5 698	90,9 %	5 952	92,0 %	6 236	93,4 %	6 180	94,0 %	6 316	94,9 %
6-vuotiaat	5 570	92,6 %	5 906	93,5 %	5 854	93,0 %	6 128	94,6 %	6 266	94,0 %	6 251	95,0 %

Taulukon lapsimäärät kuvaa tilannetta 31.12.

* Luvut sisältää kaupungin päiväkodit, perhepäivähoidon, ostopalvelupäiväkodit ja yksityisen varhaiskasvatuksen.

Taulukko 3: 1.4. Lasten äidinkielet ja äidinkielten suhteelliset osuudet kunnallisessa varhaiskasvatuksessa 2015–2020

	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	määrä	osuus %	määrä	osuus %	määrä	osuus %	määrä	osuus %	määrä	osuus %	määrä	osuus %
suomi	18 922	76 %	19 484	76 %	19 570	74 %	19 520	73 %	19 611	72,1 %	19 464	71,0 %
ruotsi	1 745	7 %	1 847	7 %	1 894	7 %	1 944	7 %	1 999	7,3 %	2 037	7,4 %
muu	4 152	17 %	4 440	17 %	4 865	18 %	5 274	20 %	5 602	20,6 %	5 925	21,6 %

Taulukon lapsimäärät kuvaa tilannetta 31.12.

* Sisältää kaupungin päiväkotihoidon, perhepäivähoidon ja ostopalvelut.

Taulukko 4: 1.6. Päiväkodit ja leikkiympäristöt 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
kaupungin päiväkotien lukumäärä	326	327	327	331	336	341
yksityisten päiväkotien lukumäärä		122	123	133	139	129
kaupungin päiväkotien tilapaikat	24 067	24 253	24 757	25 840	27374	28531
kaupungin ylläpitämät leikkipuistot/perhetalot	69	69	69	69	71	70

Perusopetus

Taulukko 5: Perusopetuslain mukainen aamu- ja iltapäivätoiminta 2020

	20/09/2020
Kaupungin järjestämässä aamupäivätoiminnassa olevat oppilaat kouluissa	1790
Kaupungin järjestämässä iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat kouluissa	702
Kaupungin järjestämässä iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat leikkipuistoissa	317
Avustettavassa iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	6764
Kaupungin järjestämässä kehitysvammaisten lasten iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	372
Lisäksi: koululaisten iltapäivätoiminnassa leikkipuistoissa / avoin toiminta	2544

Taulukko 6: 3.1. Helsingin peruskoulujen oppilasmäärä 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
koko kaupunki	48 543	49 744	51 071	52 589	54 058	55255
kaupungin ylläpitämät peruskoulut*	38 595	39 762	41 159	42 530	43 694	44894
josta suomenkieliset peruskoulut	35 268	36 327	37 627	38 975	40 021	41082
josta ruotsinkieliset peruskoulut	3 327	3 435	3 532	3 555	3 673	3812
valtion ja yksityiset peruskoulut	9 948	9 982	9 912	10 059	10 364	10361

Oppilasmäärät ovat kahden laskentapäivän (20.9.) keskiarvoja.

* Luvut ei sisällä sairaalaopetusta.

Taulukko 7: 3.2. kaupungin ylläpitämien peruskoulujen muu oppilastietoja 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
vieraskieliset oppilaat	6 854	7 387	8 078	8 489	9 073	9469
josta suomenkielinen perusopetus	6 805	7 320	7 993	8 389	8 962	9343
josta ruotsinkielinen perusopetus	49	67	85	100	111	126
vieraskielisten oppilaiden osuus	17,5 %	18,3 %	19,3 %	19,7 %	20,5 %	20,8 %
Suomi toisena kielenä oppilaat	7 047	7 498	7 955	8 421	9 058	9444
Suomi toisena kielenä oppilaiden osuus	19,7 %	20,4 %	20,8 %	21,4 %	22,4 %	22,7 %
erityisopetuksessa olevat oppilaat	4 234	4 463	4 842	5 043	5 579	5942
josta suomenkielinen perusopetus	4 011	4 197	4 555	4 744	5 280	5638
josta ruotsinkielinen perusopetus	223	266	287	299	299	304
erityisopetuksessa olevien oppilaiden osuus	10,8 %	11,4 %	11,9 %	11,7 %	12,6 %	13,1 %
integraatio-oppilaat	1 498	1 653	1 916	2 015	2 440	2902
maahanmuuttajien valmistavan opetuksen oppilaat	347	408	514	403	380	392

Taulukon oppilasmäärät ovat 20.9. laskentapäivän lukuja.

Taulukko 8: 3.4. Helsingin peruskoulujen määrä 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Helsingin peruskoulut yhteensä	141	134	128	128	128	129
kaupungin ylläpitämät peruskoulut yhteensä	114	107	101	101	101	102
kaupungin suomenkieliset koulut	98	91	87	87	87	88
josta yhtenäiset peruskoulut, joissa luokat 1-10	23	27	30	30	31	30
josta peruskoulut, joissa luokat 1-6	58	51	46	46	45	47
josta peruskoulut, joissa luokat 7-10	9	6	4	4	4	4
kaupungin ruotsinkieliset koulut	16	16	14	14	14	14
josta yhtenäiset peruskoulut, joissa luokat 1-10	4	4	5	5	5	5
josta peruskoulut, joissa luokat 1-6	11	11	9	9	9	9
josta peruskoulut, joissa luokat 7-10	1	1	0	0	0	0
kaupungin erityiskoulut	7	6	6	6	6	6
kaupungin sairaalakoulut	1	1	1	1	1	1
yksityiset tai valtion peruskoulut	27	27	27	27	27	27

Lukiokoulutus**Taulukko 9:** 4.1. Lukio-opiskelijoiden määrä 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
lukiotutkintoon opiskelijat koko kaupunki	15 493	15 305	15 133	15 517	15 742	16000
kaupungin ylläpitämien lukioiden tutkinto-opiskelijat	7 986	8 006	8 013	8 103	8 214	8443
josta suomenkieliset lukiot	6 796	6 839	6 850	6 895	6 990	7207
josta ruotsinkieliset lukiot	1 190	1 167	1 163	1 208	1 224	1236
kaupungin aikuislukioiden tutkinto-opiskelijat	413	378	357	430	459	518
josta suomenkieliset lukiot	372	344	317	385	415	476
josta ruotsinkieliset lukiot	41	34	40	45	44	42
yksityisten ja valtion lukioiden tutkinto-opiskelijat	7 094	6 921	6 763	6 984	7 069	7039
kaupungin lukioiden valmistava opetus	40	38	44	47	50	44

Taulukon oppilasmäärät ovat oppilasvuosia eli kevään ja syksyn oppilasmäärien keskiarvoja.

Taulukko 10: 4.2. Kaupungin ylläpitämien lukioiden muu opiskelijatieto 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
vieraskieliset opiskelijat	811	871	984	1 051	1 169	1 244
josta suomenkieliset lukiot	806	863	973	1 034	1 151	1 226
josta ruotsinkieliset lukiot	5	8	11	17	18	18
vieraskielisten opiskelijoiden osuus	9,6 %	10,3 %	11,6 %	12,4 %	13,6 %	13,9 %
Suomi toisena kielenä opiskelijat	646	695	800	888	872	985
Suomi toisena kielenä opiskelijoiden osuus	8,9 %	9,7 %	11,1 %	12,4 %	12,0 %	12,8 %
ulkopaikkakuntalaiset opiskelijat	2 595	2 596	2 700	2 738	2 842	2 947
josta suomenkieliset lukiot	2 111	2 108	2 191	2 236	2 327	2 456
josta ruotsinkieliset lukiot	484	488	509	502	515	491
ulkopaikkakuntalaiset opiskelijoiden osuus	30,6 %	30,8 %	31,8 %	32,4 %	33,1 %	32,9 %
kaksoistutkintoa suorittavat opiskelijat	336	343	360	417	383	535

Taulukon oppilasmäärät ovat 20.9. laskentapäivän lukuja. Luvut eivät sisällä aikuislukioiden opiskelijoita.

Taulukko 11: 4.3. Helsingin lukioiden määrä 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
koko kaupunki	38	38	38	38	38	38
kaupungin ylläpitämät lukiot	15	15	15	15	15	15
kaupungin suomenkieliset koulut	12	12	12	12	12	12
josta lukiot	11	11	11	11	11	11
josta aikuislukiot	1	1	1	1	1	1
kaupungin ruotsinkieliset lukiot	3	3	3	3	3	3
yksityiset ja valtion lukiot	23	23	23	23	23	23
josta lukiot	21	21	21	21	21	21
josta aikuislukiot	2	2	2	2	2	2

Ammatillinen koulutus

Taulukko 12: 5.1. Ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärä 2018–2019

	2018	2019	2020
Ammatillinen koulutus	9 998	10 247	10 415
Ammatillinen koulutus opiskelijavuosina	7 636	8 495	8 801
Työpajatoiminta, opiskelijamäärä henkilötyövuosina	98	133	102
Perusopetuksen lisäopetus oppilasmäärä	88	154	176
valtionosuuteen oikeuttava lisäkoulutus	281		
Oppisopimuskoulutus	1 895	1 465	1 336

Luvut opiskelijavuosia

Taulukko 13: 5.2. Kaupungin ylläpitämän ammatillisen koulutuksen muu opiskelijatieto 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
erityisopiskelijoiden määrä	745	870	858	658	844	1 324
erityisopiskelijoiden osuus	8,3 %	9,7 %	9,7 %	7,2 %	9,1 %	13,8 %
kaksoistutkintoa suorittavat	327	260	189	204	224	318
kaksoistutkintoa suorittavien osuus	3,6 %	2,9 %	2,1 %	2,2 %	2,3 %	3,3 %
vieraskielisten määrä	1 836	2 111	2 851	3 433	4 170	4 334
vieraskielisten osuus	20,4 %	23,7 %	32,3 %	37,5 %	43,7 %	45,2 %
ulkopaikkakuntalaisten määrä	2 517	2 383	2 275	2 431	2 665	2 757
ulkopaikkakuntalaisten osuus	28,0 %	26,7 %	25,8 %	26,5 %	27,9 %	28,8 %

Taulukon oppilasmäärät ovat 20.9. laskentapäivän lukuja.

Vapaa sivistystyö

Taulukko 14: 6.1. Vapaan sivistystyön kurssipaikan saaneet opiskelijat 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
yhteensä	96 400	82 783	97 991	102 583	101 965	96221
josta suomenkielinen työväenopisto	77 383	82 783	82 057	87 095	84 859	82452
josta ruotsinkielinen työväenopisto	19 017	16 512	15 934	15 488	17 106	13769

Taulukko 15: 6.2. Vapaan sivistystyön opetustunnit 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
yhteensä	125 161	127 290	127 607	124 840	130 197	128733
josta suomenkielinen työväenopisto	102 046	104 498	103 738	101 227	106 879	106952
josta ruotsinkielinen työväenopisto	23 115	22 792	23 869	23 613	23 318	21781